

ColourSchool

Az ODEON középiskolásoknak szóló
filmes beavatóprogramja
a bevándorlókról

2012/13-as tanév

Berzsenyi Dániel Gimnázium
II. Rákóczi Ferenc Közgazdasági Szakközépiskola
Budai Középiskola
Leövey Klára Közgazdasági Szakközépiskola és Szakiskola
Simmelweis Ignác Humán Szakképző Iskola
Arany János Általános Iskola és Gimnázium
Bolyai János Műszaki Szakközépiskola
Medgyessy Ferenc Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola
Krúdy Gyula Gimnázium
Eötvös József Építőipari, Művészeti Szakképző Iskola
Kandó Kálmán Szakközépiskola

9a

9d

10b

9bt

9ct

10a

9d

10c

8e

9e

11a

9b

Budapest

Debrecen

Nyíregyháza

Miskolc

The background is a collage of various elements. On the left, there are several white plastic containers, some containing yellow and red paint. In the center and right, there are black and white photographs of people, including a man with a beard and a woman. The overall aesthetic is artistic and layered.

Tartalom

Odeon 2

A projekt 3

Magyarország és a bevándorlók 5

Módszer 6

Diákmunkák 16

Vendégeink 20

Hatásvizsgálat 22

Infó 32

Fotó: Polgár András

Budapest sokak által kedvelt videotékája 1993-ban nyitotta meg kapuit az egykori Duna Mozi mellett; 2003 és 2012 között Odeon Lloyd néven a mozi üzemeltetését is átvette. A cég 2012 nyarán áthelyezte székhelyét a Művész Mozi közvetlen szomszédságába – egy olyan vizuális kulturális központ létrehozását a szemünk előtt tartva, amely a filmművészet különböző ágazatait egyesíti.

Az Odeon célja mindig is az igényes, filmtörténetileg kiemelkedő alkotások közvetítése volt. Az elmúlt évtizedben olyan, társadalmilag fontos filmek bemutatását helyeztük előtérbe, melyek a különböző kultúrák találkozásából fakadó emberi konfliktusokat tematizálják. Filmjeink társadalmi láttelepet adnak, szociológiai, pszichológiai sorsformáló erőkre hívják fel a nézők figyelmét, emberi és művészi értékeket mutatnak fel. Forgalmazásunkban megjelenő filmjeinkkel, filmklubjainkkal, programjainkkal a befogadás fontosságát és a nyitottságot képviseljük.

Az immáron 20 éves múltú visszatekintő Odeon alapításától fogva aktív és jó kapcsolatot ápol a fővárosi középiskolákkal, a 2012-ig működő mozi állandó helyszíne volt a középiskolai moziórának, diákzsűrizéseknek. Fontosnak tartjuk a jövő generációjának képzését, filmkultúrával való ismerkedését – a ColourSchool az első olyan országos programunk, amely lehetőséget adott arra, hogy egy teljes tanévet a céljaink megvalósítására szentelhessünk.

odeon.hu

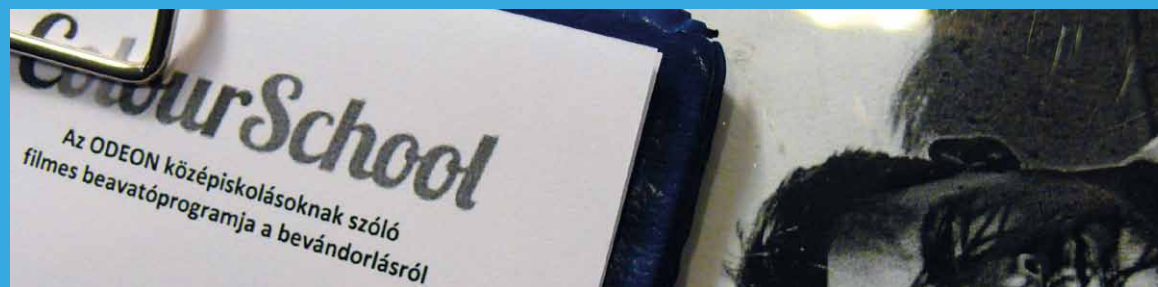

Borsos Erika - projektvezető

Topolyán születtem, Vajdaságban. Bevándorló vagyok. 1993 óta élek Magyarországon, 1995 óta dolgozom az Odeonban, 2001 óta vagyok a cég ügyvezetője. A film mindig is az életem része volt.

Itt élek Budapesten, lehet, hogy már nem is tudnék máshol. Lassan eljön az az idő, hogy többet éltem itthon, mint otthon. Itt van a munkahelyem, itt van az életem, itt van a gyerekelem élete. Soha nem mulasztom el hangsúlyozni, honnan jöttem, hol vannak a gyökereim; sokat járok itthonról haza, a szülőföldre. Nem tudom elképzelni, hogy valaha elszakadjak tőle.

Anyaként és elsőgenerációs bevándorlóként is fontos nekem a ColourSchool-program, mert nem mindegy, hogy a gyermekem milyen közegben nő fel. Ha módunk van arra, hogy akár csak egy lépést is tegyünk egy, a mostaninál toleránsabb társadalom felé, nem szabad kihagyni azt. Büszke vagyok arra, hogy a ColourSchool-program megvalósulhatott az Odeonban. Hiszem, hogy a jóleső együttélés feltétele, hogy megismerjük egymást.

EIA

A ColourSchool-projekt az Európai Unió Európai Integrációs Alapjának támogatásával valósult meg.

A projekt száma: EIA/2012/1.2.2.

Az Európai Unió Európai Integrációs Alapja támogatást nyújt ahhoz, hogy a különböző gazdasági, társadalmi, kulturális, vallási, nyelvi és etnikai háttérű harmadik országbeli állampolgárok beilleszkedését megkönnyítse az európai társadalmakba.

A ColourSchool anyagaiban foglaltak, a ColourSchool stábjának nézetei semmiképpen sem tekinthetők az Európai Bizottság vagy Belügyminisztérium hivatalos állásfoglalásának; sem az Európai Bizottság, sem a Belügyminisztérium nem tehető felelőssé értük.

solidalapok.hu

Barta Edit - programkoordinátor

Azonkívül, hogy az elmúlt tíz hónap során a világ összes középiskolájának összes tanárával telefonáltam és e-maileztem, közelről megfigyelhettem, hogy milyen divat szerint öltözködnek a gimnazista lányok (pl. hogy a szürke csónadrág piros blézerral és narancssárga rózsával passzol). Kiderült, hogy hová fejlődött a sulibüfék kínálata az elmúlt tizenvalahány évben (lehet már kapni vegaszendvicset is), és megtudtam, hogy az artmozit az különbözteti meg a plázamozitól, hogy az ülések között nincs kólatartó. Régi vágyam volt egy, a ColourSchool-hoz hasonló beavatóprogram megvalósítása, elsősorban a fiatalok és a kortárs művészek miatt, de már a fentiekért is megérte.

Tóth Hajna - szakmai vezető

A ColourSchool témájához kapcsolódó egyik kedvenc filmem a *District 9*, aminek van egy nagy-szerű mondata: *If they were from another country, we might understand ...but they are not even from this planet at all.* Úgy látszik, mindig kell valami, amivel szemben meghatározhatjuk magunkat. Amikor már majd mindannyian megismerjük, elfogadjuk és befogadjuk a cigányokat, a melegeket, a hajléktalanokat, a bevándorlókat, akkor ott lesznek a földönkívüliek, akikkel nem tudunk mit kezdeni, aztán ha már virágzó interkulturalitásban élünk velük is, akkor nagy valószínűséggel egy másik univerzummal gyűlik meg a bajunk...

Néha, amikor elegendem van mindenből, azt kívánom, hogy menjen vissza mindenki (beleértve magamat is) oda, ahonnan jött – na, ilyenkor a legjobb, ha moziba megyek, mert az általában segít.

Mi a ColourSchool?

A ColourSchool-projekt az Odeon filmvetítéseken alapuló, **komplex érzékenyítő programja**, melyben 11 magyarországi középiskola 17 osztályának (10 budapesti és 7 vidéki) összesen 488 tanulója, valamint 73 pedagógusa vett részt, a 2012/13-as tanév során.

Előzmény

A ColourSchool-projekt közvetlen előzménye az Odeon Lloyd Moziban 2012 tavaszán megrendezett **Colours Fesztivál** volt, amely a hazánkban élő bevándorlók kultúráját mutatta be filmvetítéseken, kiállításokon, koncerteken, beszélgetéseken és étel-ital kóstolókon keresztül.

Kinek? Miért?

Programunk célja a diákok **bevándorlással** kapcsolatos ismereteinek bővítése, **szociális érzékenységének**, **társadalmi tudatosságának** és nyitottságának növekedése volt – mindennek következtében pedig a Magyar-

országon élő bevándorlók, főként a **harmadik országbeli állampolgárok** elfogadottságának javítása, társadalmi **beilleszkedésüknek** megkönnyítése.

Hogyan?

A program megvalósulását az Odeon munkatársain kívül sokéves gyakorlattal rendelkező pedagógusok, egy filmes szakember és egy migrációs szakértő segítette.

Beavatás, de mibe?

A ColourSchool-program a résztvevő diákok számára kétszeres beavatást jelentett: mivel a bevándorlás és az integráció témájára épülő foglalkozások mozis filmvetítéseken alapultak, így a program az **artmozik** hangulatát és a **művészfilmek** világát is közelebb hozta a diákokhoz. A program szerkezetének, módszertanának összeállításakor fontosnak tartottuk a filmek közvetlen hatását és a fiatalok aktivizálását – a klasszikus tanári diák szerepek és helyzetek elkerülésével.

Összetevők

A tanév során minden osztállyal **három alkalommal** találkoztunk: először az iskolájukban – egy kétórás előkészítő foglalkozás erejéig; a másik 2 alkalommal pedig moziba hívtuk őket – *Az osztály* [2008] és a *Kezeket fel srácok!* [2010] c. filmeket vetítettük nekik. A vetítéseket olyan komplex – **önálló véleménynyilvánításra** és **alkotásra** épülő, inspiráló – élményfeldolgozó foglalkozások követték, melyek célja nemcsak a diákok érzelmi bevonása volt, hanem a megtekintett filmek formanyelvének gyakorlati alkalmazása, vagy tipikus, migrációs élethelyzetben előforduló szituációk szimulálása.

Lényeges volt számunkra az is, hogy a diákok ne csak másodkézből kapjanak információkat a Magyarországon élő migránsokról, hanem személyesen is találkozzanak velük – erre a program során több lehetőség is adódott.

Házi feladat

A 3 találkozás között a diákok köztes feladatokat kaptak: először egy olyan alkotást kellett készíteniük, amely egy **Magyarországon élő migránssal** kapcsolatos élményüket rögzíti – ez lehetett film, fotósorozat, rajz, interjú, novella. Az elkészült írásos és vizuális munkákból e kiadványban is megmutatunk jónéhányat. Másodszer – a tanév során megszerzett ismeretek és információk felhasználásával – minden osztálynak el kellett készítenie egy kérdőívet, melyet a szűkebb környezetükben élőkkel, családtagokkal, barátokkal kellett kitölteniük. A **kérdőívkészítés** rejtjelmeinek elsajátításán túl ez a feladat arra is alkalmas volt, hogy a diákok a migráció-integráció témakörének kis **szakértőivé** váljanak, s hogy az információhordozó kvíz-kérdőív segítségével továbbadott tudásanyag által a program hatása megsokszorozódjon.

Lájkolás

A Facebookon létrehoztunk egy párbeszédre ösztönző, interaktív virtuális felületet, amely egy közösségbe tömörítette a különböző városok iskoláinak összes ColourSchool-tanulóját. Ez a kommunikációs felület meghatározó volt a diákokkal való **kapcsolattartásban**, a témával kapcsolatos **információcserében**; ide kerültek fel a foglalkozásokat dokumentáló fényképeink, valamint a foglalkozások során és a házi feladatként elkészült diákmunkák is.

Osztályfőnökök, igazgatók, kapcsolattartó pedagógusok

A programba bekapcsolódó iskolák tanárainak is alkalmat adtunk arra, hogy közelebbről megismerkedjenek a ColourSchool-projekt témájával, célkitűzéseivel, folyamatával és módszertanával. Az érdeklődők egy 45 perces pedagógus-workshopon vehettek részt igény szerint.

Kockázatok és mellékhatások

Projektünket a középiskolások és pedagógusai körében, kérdőíves adatfelvétel és interjúk segítségével elvégzett **hatásvizsgálat** zárja, melyből részleteket olvashatnak a kiadvány 22-31. oldalán.

Végül

Kihagytunk valamit?

Kérdezzetek, **szívesen** válaszolunk!

Barta Edül - Tóth Hajna

colourschool.hu
facebook.com/colourschool

A COLOURSCHOOL-PROGRAMBAN RÉSZTVEVŐ ISKOLÁK

2012 őszén pályázatot írtunk ki. Az érdeklődő iskolák közül azok kerültek be a programba, akik eleget tettek a jelentkezés formai követelményeinek és vállalni tudták az egész éven át tartó együttműködést.

A vidéki középiskolák kiválasztásánál olyan városokra fókuszáltunk, ahol nagyobb számban élnek bevándorlók. Fontos szempont volt számunkra az is, hogy minden egyes helyszínen moziba tudjuk vinni az osztályokat.

BERZSENYI DÁNIEL GIMNÁZIUM, Budapest - berzsenyi.hu

9a – osztályfőnök: Terjéki Ildikó
9d – osztályfőnök: dr. Mezei Mónika
kapcsolattartó: Juhász Anna

II. RÁKÓCZI FERENC KÖZGAZDASÁGI SZAKKÖZÉPISKOLA, Budapest - rakoczif.hu

10b – osztályfőnök: Falusi Gabriella
kapcsolattartó: Vásárhelyi Virág Anna

BUDAI KÖZÉPISKOLA, Budapest - budaikozepiskola.hu

9bt – osztályfőnök: Csuszó Sándor
9ct – osztályfőnök: Sági Andrea
kapcsolattartó: Somfai Barbara

LEÖVEY KLÁRA KÖZGAZDASÁGI SZAKKÖZÉPISKOLA ÉS SZAKISKOLA, Budapest - leovey-szki.sulinet.hu

10a – osztályfőnök: Varga Marianna
10b – osztályfőnök: Sipos Edina Judit

SEMMEIWEIS IGNÁC HUMÁN SZAKKÉPZŐ ISKOLA, Budapest - semmelweis-bp.sulinet.hu

9d – osztályfőnök: Meskóné Sütő Ágnes

ARANY JÁNOS ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM, Budapest - aranyj.eu

10c – osztályfőnök: Csanády Szilvia

BOLYAI JÁNOS MŰSZAKI SZAKKÖZÉPISKOLA, Budapest - bolyai-el.sulinet.hu

9a – osztályfőnök: Fülöp Róbert

MEDGYESSY FERENC GIMNÁZIUM ÉS MŰVÉSZETI SZAKKÖZÉPISKOLA, Debrecen - medgyessyginazium.hu

8e – osztályfőnök: Valuchné Váradi Zsófia
9e – osztályfőnök: Szabóné Kiss Edit

KRÚDY GYULA GIMNÁZIUM, Nyíregyháza - krudy-nyh.sulinet.hu

10c – osztályfőnök: Botrágyi Tibor
11a – osztályfőnök: Szerényi Róbert
kapcsolattartó: Kéner Beatrix

EÖTVÖS JÓZSEF ÉPÍTŐIPARI, MŰVÉSZETI SZAKKÉPZŐ ISKOLA, Miskolc - eotvosszki.hu

10a – osztályfőnök: Szeitz Tibor
10b – osztályfőnök: Mészáros Krisztina Ágnes
kapcsolattartó: Zsíros Péter

KANDÓ KÁLMÁN SZAKKÖZÉPISKOLA, Miskolc - kkszki.hu

9b – osztályfőnök: Kósáné Sándor Mária

A COLOURSCHOOL-PROGRAMBAN RÉSZTVEVŐ MOZIK

Budapest Film Zrt. – **MŰVÉSZ ART MOZI**,
Budapest – muveszmozi.hu

Váci Mihály Kulturális Központ –
KRÚDY GYULA ART MOZI,
Nyíregyháza – krudyart.egzinet.hu

Főnix Rendezvényszervező Kft. – **APOLLÓ MOZI**,
Debrecen – apollomozi.hu

Cinemis Nonprofit Kft. – **URÁNIA ÉS BÉKE ART MOZI**,
Miskolc – cinemis.hu

Ambrus Kinga - asszisztens

Első osztályosként éreztem először azt, hogy idegen vagyok valahol: a többség másik óvodából érkezett, így nem voltak közös történeteink. Később lettek. Ez a technika máskor is mindig bevált. Szeretek megismerni és találkozni. Szeretek a filmeket is – moziban ülve megváltozik a viszonyom a valósággal.

A ColourSchool egyik legötletesebb pontja számomra az volt, amikor a diákok bevándorlókkal találkoztak: a meghívott vendég a be-szélgetés folyamán arcot kapott: saját történeteivel a kínai fiúból Tian, az ukrán lányból Maria lett – nem maradtak idegenek.

Lehetőség vagy kockázat?

A migráció jelensége egyidős az emberiséggel – elég csak a magyarok vándorlásaira gondolnunk –, az előregedő európai társadalmak, a globalizációval együttjáró világ-méretű és gyors népmozgások napjaink egyik legfontosabb társadalmi kérdésévé tették. Magyarország a bevándorlás tekintetében speciális helyzetben van: a hazánkban élő külföldiek többsége határon túli magyar, és nagyon alacsony az itt élő, más kultúrájú bevándorlók száma. Ennek ellenére a velük szembeni bizalmatlanság európai szinten kimagasló (*Eurobarometer 69, I. Values of Europeans*, 2008).

A migráció alapvetően kétféle lehet: önkéntes és kényszerből történő. Az önkéntes migráns saját elhatározásából, konkrét céllal költözik más országba; ilyen célok lehetnek például a továbbtanulás, a munkavállalás, vagy a családegyesítés, letelepedés, esetleg a nyugdíjas évek nyugodt eltöltése. A migránsok ezen csoportja általában a jobb lehetőségek reményében hagyja el a hazáját. Velük szemben a menedékkérők külső körülmények miatt kényszerülnek arra, hogy elhagyják otthonukat. Ők elsősorban az üldöztetés, elnyomás és bántalmazás elől menekülnek, ami történhet faji vagy vallási alapon, nemzeti hovatartozás vagy egy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozás, illetve politikai meggyőződés miatt. A menekülőknek gyakran hirtelen kell elhagyniuk hazájukat, munkájukat, egzisztenciájukat, családi és baráti kapcsolataikat, nem rendelkeznek információkkal a befogadó országról, nem beszélnek annak nyelvét.

Magyarországra az elmúlt évtizedekben több mint 130 országból érkeztek bevándorlók. A kutatások szerint átlagéletkoruk alacsonyabb, iskolai végzettségük pedig magasabb a hazai népességnél (*Immigrant Citizens Survey*, 2012). A migránsok a gazdasági potenciáljuk mellett magukkal hozzák kulturális értékeiket is, melyeket egy nyitott és toleráns társadalom képes megismerni, elfogadni és a maga hasznára fordítani. Ahogy Szent István is mondja: „az egy nyelvű és egy szokású ország gyenge és esendő”. A fiataloknak nagy szerepe van abban, hogy a bevándorlókban a lehetőséget, és ne a kockázatot lássuk.

Mészáros Attila - migrációs szakértő

Jugoszláviában születtem – szlovákokkal, szerbekkel és magyarokkal együtt nőttem fel Szerbiában –, vajdasági vagyok. A kilencvenes évek közepén jöttem Magyarországra tanulni, és hogy távol tartsam magam a háborútól. Ez csak részben sikerült; szociális munkásként a nagyatádi, vései, kalocsai, debreceni, bicskei és békéscsabai menekülttáborokban próbáltam javítani a délszláv menekültek helyzetén, azóta is a bevándorlásügyben dolgozom. A ColourSchool-program megvalósításában is részt vettem, mert fontosnak tartom, hogy a fiatalok megismerjék a másságban rejlő értékeket.

Rózsa Ildikó

Tanítónőként, drámapedagógusként, majd pedagógia szakos bölcsész-tanárként végeztem a Eötvös Loránd Tudományegyetemen. Öt évet tanítottam a közoktatásban és felsőoktatásban, majd az iskolán kívüli, nem formális oktatás felé fordult a figyelmem: múzeumpedagógusként, tananyagfejlesztőként, módszertani mentorként és szakértőként, trénerként dolgozom.

A legfontosabb számomra, hogy az általam közvetített tudás befogadható és átélhető, a velem együtt töltött idő pedig örömteli legyen.

Akkreditált pedagógus-továbbképzéseket, csoportépítő tréningeket tervezek és vezetek: drámapedagógia, kooperatív tanulás, projektoktatás és tehetségfejlesztés témakörökben. E módszertanok közös vonása, hogy alkalmazásukkal a kognitív kompetenciák fejlesztésének kizárólagossága megszűnik; komplementer módon fejlődnek a személyes és szociális kompetenciák.

Szakedolgozataimat az empátia fejlesztésének témakörében írtam. Publikációim, önálló kötetem (*Ünnep gyomorgörcs nélkül*, 2010), mediátori tevékenységem fókuszában is azok a szellemi tartalmak állnak, amelyek az emberi közösségeket létrehozzák és megtartják: értékek, érzések, kapcsolatok. Meggyőződésem, hogy az egzakt tudástartalmak hatékonyan csak ezek segítségével hívhatók elő, rögzíthetők és válhatnak valós, konvertálható tudássá. Ezért foglalkozásaim, továbbképzéseim kiinduló- és végpontja, valamint kerete – a horizontális tartalom elsajátítása mellett – mindig a külső-belső konfliktusokról, kapcsolatokról, az együttélés módjairól, az elfogadásról, a befogadásról, az előítéletekről való gondolkodás: a saját, vállalható válaszok és utak keresése.

Zách Anita

Magyar nyelv és irodalom, valamint pszichológia szakos bölcsész-tanárként végeztem az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. Úgy gondolom, hogy a pedagógiai és pszichológiai tudás és tapasztalat egymást támogatva és gazdagítva egy olyan szakmai identitás kialakítását teszi lehetővé, amely mindkét területen dolgozva segíti munkám, ezek integrációjára törekszem.

Dolgoztam nevelési tanácsadóban és iskolapszichológusként; reformpedagógiai módszereket alkalmazó, élménypedagógiai szemléletre épülő oktatási műhelyben pedagógusként; hátrányos helyzetű gyerekekkel foglalkozó pedagógiai projekt szakmai felelőseként. Pedagógiai projektek, foglalkozások tervezésével-vezetésével, tananyagfejlesztéssel, pedagógiai szakmai anyagok kidolgozásával is foglalkozom, valamint pszichológiai tanácsadással és csoportvezetéssel.

Munkám során fontosnak tartom, hogy olyan légkört tudjak kialakítani, amelyben mindannyian jól érezzük magunkat: amely lehetővé teszi a gyerekek számára a közös fejlődést, tapasztalatszerzést és az önismeretet. Én is sokat tanulok tőlük, folyamatosan, amióta csak velük foglalkozom.

- foglalkozásvezetők

Kamaszokkal dolgozni kihívás.

A testtartásuk, mimikájuk jelentése:

nyugodtan hazamehet, tanárnő, mi elvagyunk maga nélkül is.

A foglalkozásvezető tanárnő(k) testtartása és mimikája a hajnali kelést tükrözi: megjöttem, itt vagyok, visszautasíthatatlan ajánlat vagyok; igen, ezt fogjuk csinálni, jó lesz, kezdjük.

Na, jó, ha elmarad a biosz, akkor oké,
de meddig fog ez tartani?
Mi a téma?
Húszkor el kell mennem.
Kezdetnek nem rossz.

Tényleg játszani fogunk? Megint fel kell állni, de akkor
lehetek a haverommal? (...) Ugye, lesz még egy kör?
Persze, ha akarjátok.

Én biztos, hogy nem fogok itt lépkedni
a fejemen ezzel a papírral!
Csak képzeld el és lépj!
Honnan tudjam, hogy milyen egy szerb diplomata jövő-
képe? Na, mindegy, megyek egy lépést előre!
Ha szerintem nem ment gyerekkorában gyakran üdülni
– egyébként egy mongol varrodás vagyok –, akkor kettőt
lépjek hátra? De már nincs hova mennem! Itt van a terem
a fala, most menjek ki az ajtón? Menjek át a falon?
Ha azt érzed, hogy menned kell... Van az úgy.

Megehetem a szenyómat? Lesz szünet?
Igen, nem.

Tényleg festeni fogunk? Én nem tudok. Én nem festek.
A csávó érzéseit? Na, nemá!
Elmondom, hogy fogjuk csinálni. Nem kell tudni festeni.
Van még idő? Még nincs kész! Itt már látszik, hogy büntu-
data van, de ide kell még tennünk valami színt, hogy lehes-
sen látni a szomorúságát is. Tanárnő, hogy kell
feketét keverni?

Most komolyan erről a köről beszéljek?
Halljuk, mondj bármit!
Jó! Jelentéktelennek látszik a többi kőhöz képest, kívülről
egyszerű, de belül csillog. Kicsi, de kemény és erős, viszont
sérülékeny, mert látok rajta repedéseket. Azta, ezt én mond-
tam?! És honnan tudtátok ennyiből, hogy ki a szereplőm?

Most ennyi, hogy húzzak egy vonalat? Csukott szemmel?!
És mire kell közben gondolni?
Most nem kell gondolkodni, majd alakul!
Ezt a vonalat húztam? De jó lett! (...) Szerintem a kislány
nagyon erős hatással vannak a filmbeli események, mert
egy mélypont van az életrajzon. Mivel 10 év múlva lát-
ható egy felívelés, úgy gondolom, ennyi időbe telik, míg
feldolgozza az eseményeket. Ekkor migránsokat segítő
aktivistának áll, egy alapítványt hoz létre.

Mondták 15-16 évesek.

Kamaszokkal lenni ebben a folyamatban felelősség.
Ha nincsenek kész válaszok, nincsen válaszkényszer,
akkor működik. A történetbe látni megtisztelő.

Most utoljára találkoztunk? De miért van már vége?
Ez nem is a harmadik óra volt.
Lesz még ilyen migránsos izé?
Befejezésnek jó.

A program átfogó céljaiként jelöltük meg, hogy:

A diákok

- szociális érzékenysége, társadalmi tudatossága és nyitottsága fokozódjon;
- a mindennapok során, a társas kapcsolatokban használható ismereteket szerezzenek, melyek következtében nyitottabbá, elfogadóbbá válhatnak;
- váljanak képessé a program által közvetített szemléletet képviselni és továbbadni környezetükben;
- váljanak tagjaivá egy folyamatos információcserét biztosító, párbeszédre ösztönző, interaktív virtuális közösségnek, mely a közös problémafelvetést és megoldást, tájékozódást, tanulást célozza meg.

A program 3 fázisát és a fázisok közti diákfeladatokat az alábbiak alapján építettük fel:

Didaktikai szempontból

A fokozatosság elve érvényesül: a hozott tudás feltárását az új ismeretek megszerzése követi, majd ezek gyakorlása és alkalmazása következik a motivációs bázis mozgósításával, annak fenntartása mellett. A személyes találkozások és a találkozások közti diákfeladatok dinamikusan épülnek fel: minden helyszíni és önálló feladatnak előzménye és következménye van.

Pedagógiai-pszichológiai szempontból

Az érintettség folyamatosan változik: a távolító, analógiás helyzetek fokozatosan mélyülnek valós, egyedi élethelyzetek feldolgozása felé.

Kompetenciafejlesztés szempontjából a kognitív szintről fokozatosan haladunk a szociális, majd a személyes kompetenciákat mozgósító tevékenységek felé. A kommunikációs készségek fejlesztése fokozatosan tolódik el az empátia, kreativitás és önismeret fejlesztés felé, ami a konstruktív válaszok megtalálásának adekvát útja.

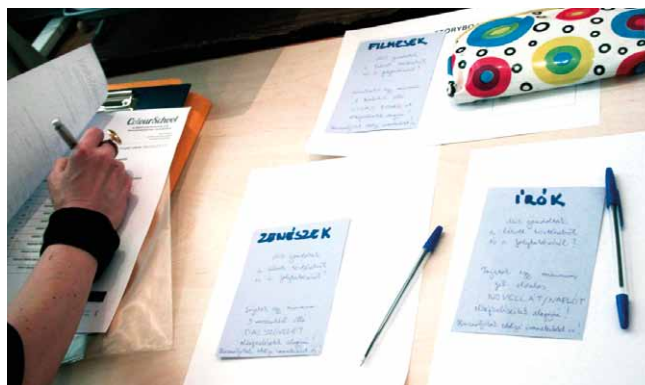
Filmolvasási szempontból

A film formanyelve szerint a dokumentumfilmtől, a dokumentarista filmen keresztül a fikciós film felé haladunk. Ez a folyamat támogatja az érzékenyítést és megteremt a valós bevonódás lehetőségét.

A diákok személyes érintettségé növekszik a filmek témája szerint – ez a folyamat, összhangban a didaktikai és pedagógiai-pszichológiai célokkal, módot ad arra, hogy a diákok olyan ismeretekhez és személyes tapasztalatokhoz jussanak fikatív (védett, következmények nélküli) környezetben, amelyek konvertálhatóak a valós életre, és hozzásegítik őket ahhoz, hogy a bevándorlás témakörében saját, személyes válaszokat találjanak.

A programot az alábbi lépések mentén terveztük:

a) Előkészítő-érzékenyítő fázis

Feladataink:

- A programot az iskolában 120 perces drámafoglalkozással indítjuk, amely során bevezetjük a diákokat a program témájába (migráció, integráció), megnézünk egy rövid dokumentumfilmet (*Zakuska* – az Odeon Colours Fesztiválján kiírt filmötlet-pályázat nyertese), valamint felkészítjük a diákokat a következő fázis feladataira (alkotás több műfajban: film, fotó, storyboard, plakát, szöveg).

- Az intézmény érdeklődő pedagógusainak igény szerint egy 45 perces workshop keretében ismertetjük a program témáját, céljait, folyamatát, módszertani hátterét, továbbá felkészítjük a kapcsolattartó pedagógust a tanulók önálló munkájának támogatására.

Céljaink:

Ráhangolás – az érintettség felmérése, a témával kapcsolatos alapismeretek megszerzése, lehetséges problémák, konfliktushelyzetek feltárása. Az önálló alkotómunka lehetséges technikáinak ismertetése. Ön- és társismeret, empátiafejlesztés.

b) Felfedező-alkotó fázis I.

Feladataink:

- A diákok – a bevont kapcsolattartó pedagógus segítségével – elkészítik és beküldik alkotásaikat (kisfilmek, szövegek, fotósorozatok, rajzok), amelyek Magyarországon élő bevándorlók történeteit mesélik el, ill. személyes élményeket dolgoznak fel a témában.
- A diákok részt vesznek az interaktív virtuális folyamatokban, a program közösségi oldalának építésében.

Céljaink:

A migráció témájával kapcsolatos ismeretek gyakorlati alkalmazása, személyes tapasztalatszerzés, önálló kutató- és alkotómunka a helyi bevándorlók körében. A virtuális párbeszéd elindítása: információk, élmények és gyűjtött anyagok megosztása. Kreativitás, önkifejezőképesség fejlesztése.

c) Befogadó-véleményformáló fázis I.

Feladataink:

- A diákok külső helyszínen (moziban) megtekintenek egy, a témával kapcsolatos nagyjátékfilmet (*Az osztály* [2008]), majd egy ehhez kapcsolódó, kb. 60 perces foglalkozáson vesznek részt, ahol találkoznak egy bevándorló-vendéggel és egy filmes szakemberrel.

Céljaink:

Elmélyítés – a kortárs filmművészet formanyelvének megismerése, a filmolvasási képesség fejlesztése, befogadóvá nevelés, kommunikációfejlesztés.

d) Felfedező-alkotó fázis II.

Feladataink:

- Az osztályok egy, a program során megszerzett ismereteken alapuló, közös kérdőívet hoznak létre és töltetnek ki a környezetükben. Az eredményt és a tapasztalataikat publikálják a közös virtuális felületen.
- A diákok továbbra is részt vesznek az interaktív virtuális folyamatokban – a program közösségi oldalának építésében.

- A diákok, a bevont kapcsolattartó pedagógus segítségével folyamatosan készítik el és küldik be alkotásaikat (kisfilmek, szövegek, fotósorozatok, rajzok), amelyek a bevándorlás témájához kötődő személyes történeteket, élményeket dolgoznak fel.

Céljaink:

A társadalmi tudatosság növelése, az ismeretek és tapasztalatok adaptálása. „Szakértővé” válás: mérő eszköz (kérdőív) összeállítása, személyes környezetben – a helyi többségi társadalom körében – végzett kutatómunka, a program hatásának megsokszorozódása (multiplikátorhatás). A virtuális párbeszéd fenntartása: információk, élmények és gyűjtött anyagok megosztása. Értékek képviselése, kommunikációfejlesztés.

e) Befogadó-véleményformáló fázis II.

Feladataink:

- A diákok külső helyszínen (moziban) megtekintenek egy, a témával kapcsolatos nagyjátékfilmet (*Kezeket fel srácok!* [2010]), majd egy ehhez kapcsolódó, kb. 70 perces, élményfeldolgozó foglalkozáson vesznek részt.

Céljaink:

Elmélyítés – véleményformálás, befogadóvá nevelés, kommunikációfejlesztés.

Összegzés

A diákok a tervezett feladatokat maradéktalanul teljesítették a foglalkozások során, így átfogó céljaink megvalósulását eredményesnek látjuk. Az ismeretek és a szemlélet képviselése az elkészült kérdőívekben, az interaktivitás a virtuális térben való jelenlét révén realizálódott, az átfogó célok között szereplő szociális érzékenység, nyitottság, társadalmi tudatosság változása pedig apró megnyilvánulásokban érhető tetten – kevésbé megítélhető, számszerűsíthető.

Ezzel összefüggésben, a tárgyalt jelenségek és problémák tekintetében feltűnő volt, hogy a diákok nyitottak – a kognitív ismeretek befogadásán túl – az emocionális jellegű megközelítésre. Kifejezett igényük volt arra, hogy érzelmeiket, viszonyulásukat kifejezhessék és erre visszajelzést kapjanak. Már az első foglalkozás során egyértelművé vált, hogy a továbbiakban csak az emocionális szféra mozgósításával érhetjük el céljainkat, ezért a tervezetthez képest – céljaink, feladataink és a fokozatosság elvének megtartása mellett – módosítottunk bizonyos gyakorlatokat: több projektív (önismereti, önreflexiós, önkifejező, asszociatív) jellegű tevékenységet alkalmaztunk a hatékonyság érdekében.

A diákok, a tolerancia és előítéletesség témaköréhez kapcsolódó saját élményanyagokat mozgósíthattak, analógiás helyzeteket idézhettek fel, valamint meglevő viselkedési mintázataikat is előhívhatták. Az analógiás helyzetek megteremtése célunk volt, ugyanakkor kihívást és állandó készenlétet is igényelt, hiszen megfelelő keretet kellett biztosítanunk ahhoz, hogy a hozott tartalmakat csak eszközként használhassák a diákok. Az ebből származó tapasztalataikat konvertálni tudták a migráció tematikájához – egyúttal a saját életükre is visszacsatolhattak. Így illeszkedni tudtunk a szociális érzékenység növeléseként megjelölt alapcélhoz és fókuszban tudott maradni a program alaptémája is.

A szemléletváltó folyamat elindulását sok visszajelzés igazolta számunkra.

Például a diákok:

- az arab bevándorló portréjának rajzolásakor képesek voltak saját sztereotípiáik működését felismerni és azonnal módosítani;
- a bevándorlóvendéggel való találkozás során megosztott kommunikációs stratégiájukat azonnal felváltották nyitott, toleráns, kölcsönösségen alapuló párbeszédbe való részvételre;
- új, személyes kapcsolatokat alakítottak ki addig ismeretlen bevándorlókkal, és kíváncsisággal tudtak feléjük fordulni az interjú/kisfilmek készítése során;
- vállalták empátiás megnyilvánulásuk kifejezését és egymással való megosztását pl. egy bevándorlóval kapcsolatos filmrészlet elemzésekor, festmény készítését követően;
- megélték, felismerték és kifejezésre juttatták az analógias helyzetek során felbukkanó érzéseiket;
- képesek voltak nézőpontot váltani, különböző szempontokból vizsgálni adott helyzeteket;
- képesek voltak különféle alkotások által kifejezni élményeiket.

Teszler Tamás - filmes szakember

Bevándorló vagyok, egy vidéki srác Budapesten. Van is egy ilyen feliratú pólóm, de csak ritkán hordom, mert túl rövid. :) Ebben és más felíratos pólókban is szívesen foglalkozom fiatalokkal, legyen szó egyetemistákról (pl. Országos Diákzsúri) vagy középiskolásokról, a Verzió filmfesztiválon. Szerveztem már nekik vetítéssorozatot, előadásokat és beszélgetéseket, de filmet most készítettem először velük.

A ColourSchool beavatóprogram középiskolásoknak szólt, olyan fiataloknak, akiket a felnőtté válás most következő éveiben a bevándorlás minden eddiginél nagyobb kihívás elé állíthat – és akiket a kivándorlás talán még soha ennyire nem vonzott. Örülök, hogy filmes foglalkozásvezetőként a diákokkal együtt készülhettem a legújabb időkre.

A diákok a valós életre adaptálható ismereteket, élményeket, tapasztalatokat szereztek, ezáltal a bevándorlókkal kapcsolatos attitűdjük a program végére letisztult, átalakult. Képesek voltak megfogalmazni olyan gondolatokat, amelyek nemcsak saját személyiségfejlődésük, hanem a társadalmi életben való részvételük szempontjából is hasznosak.

A bevándorlókhoz való viszonyulásuk tekintetében többen felülvizsgálták eredeti nézeteiket: saját lehetséges feladataikra fókuszálva képessé váltak az egyéni felelősség felismerésére és képviselésére. A program sikerességét az jelezte legegyszerűbben, amikor a diákok olyan gondolatokat fogalmaztak meg, melyek szerint egy bevándorló számára – az alapvető egzisztenciális feltételek biztosítása mellett – az a legfontosabb, hogy „kedvesek legyünk vele”, „biztosítsunk számára jó társaságot”, „hívjuk el ide-oda”, „mutassuk meg neki a jó dolgokat”, „legyünk a barátai”. A programot összességében sikeresnek értékeljük – mivel a tapasztalati tények idővel kiolthatják, illetve felülírhatják a változásokat, a hatás fenntartásának érdekében mindenképpen szükségesnek tartjuk a folytatást.

Rózsa Ildikó - Zách Anita

Az osztály

[Entre les murs – színes, magyarul beszélő, francia filmdráma, 128 perc, 2008]
Egy párizsi, külvárosi iskola osztályának egyetlen tanév-

nyi történéseit feldolgozó dokumentarista nagyjátékfilm. Az osztály tanulóinak sokszínűségéből fakadó vallási, kulturális és etnikai identitás összevisszasága szinte megoldhatatlan feladat elé állítja a pedagógusokat. A különböző kulturális és társadalmi törésvonalak mentén kialakuló bábeli zűrzavar gyakran szít konfliktust az osztályban. A kézikamerával felvett, szubjektív szemzőgű beállításokkal operáló film jelenetei főként egy osztályteremben játszódnak, a figyelem középpontjában a szereplők közti viszonyok állnak.

Kezeket fel srácok!

[Les mains en l'air – színes, felíratos, francia filmdráma, 90 perc, 2010]
Humanizmus vs. rohamrendőrség. Empátia, szolidaritás, önfeláldozás és egy ártatlan gyermekszerelem kalandos elbeszélése. Valóság, melyet a gyermekkor őszinte és varázslatos tükrén keresztül látunk. Bonyolult családi történet, ahol a hangsúly nem a bonyodalmon, hanem a családon van, hiszen a nyugat-európai országokat érintő migráció már nemcsak a statisztikai és bevándorlási hivatalok hatáskörébe tartozik, hanem olyan politikai, etnikai és kulturális problémákat vet fel, amelyek a többségi társadalom életében is új szituációkat teremtenek.

A ColourSchool-program keretében levetített filmek és a hozzájuk kapcsolódó feladatok adták a foglalkozások alapját. Az egyes fázisok szorosan kapcsolódtak egymáshoz, a megtekintett filmek és a feldolgozásuk során alkalmazott módszertani eszközök azonban eltértek egymástól. A program olyan alapvető filmműfajokkal ismertette meg a diákokat, amelyekkel a hétköznapiak során ritkábban van alkalmuk találkozni: az első foglalkozáson egy **rövid dokumentumfilm**et (*Zakuska*), a másodikon egy **dokumentarista játékfilm**et (*Az osztály*), a harmadikon pedig egy klasszikus **fikciós film**et (*Kezeket fel srácok!*) néztek meg – utóbbi kettőt moziban.

A program második foglalkozásának feladatai tehát *Az osztály* című nagyjátékfilm köré épültek. Filmes szakemberként ezen a ponton kapcsolódtam be a programba, a foglalkozás filmes munkacsoportjának irányítójaként.

Az osztály egy dokumentarista nagyjátékfilm, azaz a dokumentumfilm és klasszikus fikciós film keveréke. A diákok a film megtekintése során egyszerre találkozhattak mindkét filmfajttával, ugyanakkor tanúi lehettek annak is, ahogy e divatos filmstílusban a kortárs filmművészet kétirányú trendje érvényesül: a fikciós filmek egyre realisztikusabb ábrázolásmódot követnek, egyre több eszközt kölcsönöznek a dokumentumfilmekből, míg a dokumentumfilmeknél a klasszikus fikciós elemek használata terjed egyre jobban, a látványosabb és hatásosabb végeredmény érdekében.

A tanulókat arra kértem, hogy készítsenek egy **riportfilm**et, miközben én a felvétel munkálatait egy másik kamerával videóra rögzítem. A diákok az iskolában megszokott – és a játékfilmben is látott – frontális ülésrendben elhelyezkedve dolgoztak, a munkához egy kisméretű digitális **kézikamera** állt a rendelkezésükre. A felvétel során a következő kérdésre kellett választ adniuk egymásnak: *Szerinted igazságos volt-e Souleymane* (a film fő konfliktusának, a fegyelmi tárgyalásnak a főszereplője) *kirúgása az iskolából?* A kézikamerával csak a válaszokat rögzíthették. A kamera kézzől kézre járt, a folyamat addig ismétlődött, amíg az összes diák sorra nem került; azaz kipróbálta magát a **riporter**, az **operatőr** és a **riportalany** szerepében is.

A tanulók a felvételt csak ülőhelyükön, kizárólag kézből, zoomhasználat nélkül készíthették, arcközei képeket, **premier plán**okat komponálva. Függetlenül attól, hogy

igennel vagy nemmel feleltek a feltett kérdésre, mindenképp meg kellett indokolniuk a választ, amire egyenként legfeljebb 20 másodperc állt rendelkezésre. A riportfilm készítését dokumentáló kamera, amely a helyszín egy távolabbi és magasabb pontján helyezkedett el, statikus **totálképek**re rögzítette az eseményeket. Ezt a felvételt a csoportmunka végén televízión vagy vásznon azonnal visszaneztünk. A munkákat bemutató egy-snittes „werkfilm” lejátszása közben arra kértem a diákokat, hogy ezt az **objektív** filmet hasonlítsák össze a foglalkozás végén levetítésre kerülő **szubjektív** riportfilmmel – a használt képkivágatok (totálkép, premier plán), beállítások (statikus kép, kézi kamera) és szemszögek (belső, külső) alapján. A tanulócsoporthoz a velem töltött húsz percnél hosszabb idő alatt egy, a televíziós publicisztika műfajába tartozó helyszíni riportot készítettek, a film végső formájában azonban sokkal inkább *Az osztály* tipikus jeleneteire hasonlított.

A ColourSchool beavatatóprogram második munkafázisának filmes foglalkozását a **változatosság** és a **lendületesség** jellemezte. A diákok rövid idő alatt sokféle feladatot végeztek el: kifejezték véleményüket, filmet készítettek, megvizsgálták a riportfilm készítését dokumentáló „werkfilmet”, valamint a rögzített felvételek készítőiként, szereplőiként és nézőiként alapvető **film-formanyelvi elemek**kel ismerkedtek meg. A mozgóképpel ezúttal is bebizonyította, hogy gyors és hatékony segédeszköz az oktatásban, mely képes felkelteni a tanulók érdeklődését, lekötöni figyelmüket és **intenzív élmény**ekkel gazdagítani őket.

A foglalkozás legfontosabb célja a kortárs filmművészeti trendek és a film formanyelvének megismerése volt, ami az adott keretek között kizárólag alapjaiban valósulhatott meg, ugyanakkor bebizonyosodott, hogy ezek az alapok – további hasznos ismeretekkel kiegészítve – a rendelkezésre álló idő alatt gyorsan és hatékonyan sajátíthatók el.

Téma: Migráció

Korosztály: 9. és 10. évfolyamon tanuló diákok

Terv: Rózsa Ildikó, Zách Anita

1. fázis: Előkészítő-érzékenyítő szakasz

Foglalkozás címe: Zakuszká

Cél: ráhangolódás; az érintettség felmérése, a témával kapcsolatos alapismeretek megszerzése, lehetséges problémák, konfliktushelyzetek feltárása; empátiafejlesztés.

Idő: 120 perc

Tevékenység	Tartalom	Cél	Módszer, munkaforma
A pedagógus bemutatkozása, a program bemutatása 5'	A tanulók megismerik a program menetét, céljait és köztes diákfadatait egy, a pedagógusok által készített kisfilm segítségével. (Bevándorlók mondják el a program lényegét részben magyarul, részben a saját nyelvükön.)	Lényeges fogalmak megismertetése Motiváció felkeltése	frontális bemutatás
1. Bevezető gyakorlatok (Kognitív szféra mozgósítása)			
1.1 Mi van a fejedben? (Asszociációs játék) 10'	A diákok körben ülve az alábbi hívószakra asszociálnak: bevándorló, otthon, idegen, külföldi, stb. A 2. körben egy, az általuk említett, a migráció témakörébe tartozó fogalomra asszociálnak. A 3. körben az előttük elhangzott szóra asszociálnak. Az asszociációk kapcsán a pedagógusok ismertetik az alapfogalmakat (pl. migráció, migráns, vándorlás okai, bevándorlók adminisztratív teendői, dokumentumok, számadatok). A közvetített ismereteket a foglalkozás végén írásban is megkapják.	Saját élmények és előzetes tudás, fantáziák, kapcsolódó érzések előhívása a témában. Diagnosztikus értékelés.	csoportos drámapedagógia
1.2 Ki ő és milyen? (Szerep a falon technika) 20'	A diákok egy csomagolópapírra rajzolt emberalakra külső és belső tulajdonságokat írnak közösen. Az információ, amit ismernek: „a kép egy arab bevándorlót ábrázol.”	Sztereotípiák előhívása a témában. Döntés-választás, véleményformálás. A filmnézés előkészítése. Diagnosztikus értékelés.	csoportos drámapedagógia
1.3 Zakuszká (Filmvetítésre épülő kvízzjáték) 20'	A diákok hang nélkül megnézik a <i>Zakuszká</i> c. rövid dokumentumfilmet, miközben kis csoportokban kérdőívet töltenek ki. A film szereplője egy arab bevándorló. Feladatok: a) Milyen nyelven beszél a szereplő férfi? b) Mondta vagy nem mondta a szereplő következőket? (Különböző kérdések a 3 csoportnak.) c) Mit választott a riporter következő kérdésére? (Különböző kérdések a 3 csoportnak.) d) Milyen nehézségekről/sikerekről számolt be? e) Mire gondolt, amikor az adott metakommunikatív jelzéseket láttuk tőle? (Különböző kérdések a 3 csoportnak.) A kérdések megválaszolása közben hang nélkül újrátesszük a filmet, majd kérdésenként, egyénileg szavazunk, hogy egyetértünk-e az elhangzott válasszal vagy sem. Végül újrajátszás hanggal. Tapasztalatok megosztása. A gyakorlat összevetése az 1.2 gyakorlatban összegyűjtött információkkal, sztereotípiákkal.	Véleményformálás-ütköztetés, értékek képviselése, metakommunikatív jelzések dekódolása, érzékenyítés. A valóság összevetése a bevándorlókval kapcsolatos elképzelésekkel. Előkészítés a köztes diákfeladatra (filmkészítés). Új ismeretek, élmények szerzése a migráció témakörében.	kooperatív csoportmunka

2. Fő feladatok I.			
2.1 Múltam és jövőm (Saját élményű gyakorlat) 30'	A diákok szerepkártyákat húznak, ezek segítségével válaszolnak meg kérdéseket. A szerepkártyákon migrációval kapcsolatos és nemi, faji, vallási, nemzeti hovatartozással differenciált információk vannak. A diákok a térben előre és hátra lépnek, annak megfelelően, hogy az elhangzó információt (szerepük szerint) magukra vonatkoznak tartják-e. Az információk a bevándorlók mindennapi élethelyzeteivel, sikereivel, nehézségeivel, a migráns életformával, ill. az azt megelőző döntésekkel kapcsolatosak. A gyakorlat megbeszélése.	Belehelyezkedés az érintett csoportok élethelyzetébe, döntés-választás, a döntés indoklása. A következő gyakorlat előkészítése.	csoportos drámapedagógia frontális megbeszélés
2.2 Neki van-e jövője? (Filmvetítésre épülő disputa)	A diákok Az osztály c. nagyjátékfilmből néznek meg egy részt. Ehhez kapcsolódóan vitajátékban fejthetik ki érveiket és ellenérveiket a főszereplő viselkedésével, helyzetével, sorsával kapcsolatban.	A program második fázisában zajló filmvetítés előkészítése. Az érintett csoportok motivációinak mélyebb vizsgálata.	egész csoportos disputa
3. Fő feladatok II. Stílusgyakorlat (Emocionális szféra mozgósítása) 5'			
3.1 Hogyan végződött? (Az alkotás előkészítése)	A diákok Az osztály c. nagyjátékfilm (amit a program 2. fázisában teljes egészében megtekintenek) egyik jelenetét nézik meg, amely a főszereplő bevándorló tanuló fegyelmi tárgyalását mutatja be. A látott jelenet befejezése a tanulók feladata (fókuszban a tárgyalás kimenetele, és a főszereplő lehetséges jövője). A feldolgozáshoz szükséges eszközök alapján párokba rendeződnek: a) novella * – toll, papír, b) storyboard * – rajzeszköz, papír, c) dalszöveg (pl. rap) * – toll, papír, d) fotósorozat * – fényképezőgép, e) filmkészítés-interjú * – videokamera, f) plakát - digitális * – számítógép, rajzprogram, g) némajáték – opcionálisan segédeszközök.	Előkészítés és motiválás a köztes diáklafeladatra (lehetőség a köztes feladatok során is használható technikák megismerésére és annak kiválasztására, hogy ki, melyik technikával dolgozna szívesen – a csillaggal jelölt technikák választhatók a köztes fázisban). Előkészítés a 3. fázisra (Az osztály c. nagyjátékfilm vetítése és a hozzá kapcsolódó élményfeldolgozó foglalkozás). A bevándorlók mindennapi élethelyzeteinek, lehetséges nehézségeinek megismerése.	páros drámapedagógia
3.2 Mi így látjuk... (Alkotási szakasz) 30'	A párok a választott technikával adaptálják és befejezik a megkezdett történetet. A saját elképzeléseik szerint megtervezik, majd létrehozzák az alkotásokat. Az iskola területén bárki segítségét igénybe vehetik, ill. szabadon használhatják a rendelkezésükre álló tereket és a tárgyakat.	Empátiafejlesztés a különböző nézőpontok saját élményű feldolgozásával, mélyebb belehelyezkedés a történet által vázolt élethelyzetbe.	kooperatív pár- és csoportmunka heurisztikus tanulás
3.3 Másképp látni ugyanazt (Produkciók megtekintése, elemzése) 20'	Sorban megtekintjük/megismerjük az elkészült alkotásokat. Értékelési szempontok alapján a tapasztalatok összegzése. (Miben más, mivel több/kevesebb az adott produkció.)	A foglalkozáson tapasztalt élmények, tudás összegzése. Szummatív értékelés.	csoportos bemutatás
4. Értékelés			
Viszonyulásom körökkel	A diákok véleményvonal és véleménykör segítségével fejezik ki a migráció témaköréhez fűződő viszonyukat.	A foglalkozással kapcsolatos élmények, vélemények rögzítése mozgással. Szummatív értékelés.	kooperatív csoportmunka

2. fázis: Befogadó-véleményformáló szakasz I.

Foglalkozás címe: Az osztály

Cél: elmélyítés; a kortárs filmművészet formanyelvének megismerése, a filmolvasási képesség fejlesztése, befogadóvá nevelés, empátia- és kommunikációfejlesztés.

Idő: 60 perc

Előzmény: A diákok megnézik Az osztály című nagyjátékfilmet.

Tevékenység	Tartalom	Cél	Módszer, munkaforma
1. A film feldolgozása	A diákok 3 csoportban forgószínpadszerűen dolgoznak.		
1.1 csoport „...ból jöttem” Találkozás egy bevándorlóvendéggel 15'	A diákok választanak a tárgyak közül, amit a vendég hozott. Egyenként elmondják az adott tárgyról, hogy szerintük mi az, miért fontos a vendég számára, miért választotta és hozta el. A 2. körben a vendég mesél a tárgyairól és ezáltal az életéről. A 3. körben a diákok a tárgyakat egyesével elhelyezik egy asztalra, így létrehoznak egy installációt.	Empátiás behelyezkedés egy másik ember élethelyzetébe. Kíváncsiság felébresztése, kommunikációra való késztetés.	csoportos drámapedagógia
1.2 csoport Az osztályfőnök érzései (alkotás) 15'	A diákok egy rövid relaxációs gyakorlat során maguk elé képzelik az osztályfőnököt (aki kulcsfigurája az 1. fázisban megtekintett jelenetrészletnek is). Ezt követően akvarell-technikával, párban festenek egy képet arról, mit érezhet az osztályfőnök a filmben meghozott döntést követően. Megnézik egymás munkáját, majd egy papírra felírnak egy gondolatot a felvetés alapján: „Mit mondana az osztályfőnök a főszereplő fiúnak, ha találkoznának?” A lapok tartalmát nem osztjuk meg egymással.	Behelyezkedés egy másik ember életébe, a döntések mögöttes tartalmának feltárása. Nézőpontváltás: egy konkrét konfliktushelyzet más szemszögből történő vizsgálata.	csoportos drámapedagógia
1.3 Igazságos volt-e? Miniinterjú-készítés 15'	A diákok sorban felteszik egymásnak a kérdést: „Szerinted igazságos volt-e a főszereplő fiú kicsapása?”, majd kézikamerával premier plánban fel is veszik a válaszokat. Eközben egy statívról helyezett kamera rögzíti az egész tevékenységet totálban. A statívról helyezett kamera felvételét megnézik (a kézikamera felvételét a foglalkozás végén együtt tekintjük meg).	Nézőpontváltás: egy konkrét konfliktushelyzet más szemszögből történő vizsgálata. A film formanyelvének (képkivágatok, beállítások, szemszögek) megismerése.	csoportos drámapedagógia
2. Összefoglalás	A moziateremben megnézzük a kézikamerával felvett interjút, a tárgyinstalláció köré rendezzük a festményeket, majd felolvassuk az 1.2 feladatban leírt gondolatokat.	Az egyes nézőpontok közti különbségek és összefüggések felismerésének lehetősége. Szummatív értékelés.	frontális bemutatás

3. fázis: Befogadó-véleményformáló szakasz II.

Foglalkozás címe: Kezeket fel!

Cél: elmélyítés; véleményformálás, befogadóvá nevelés, kreativitás- és kommunikációfejlesztés.

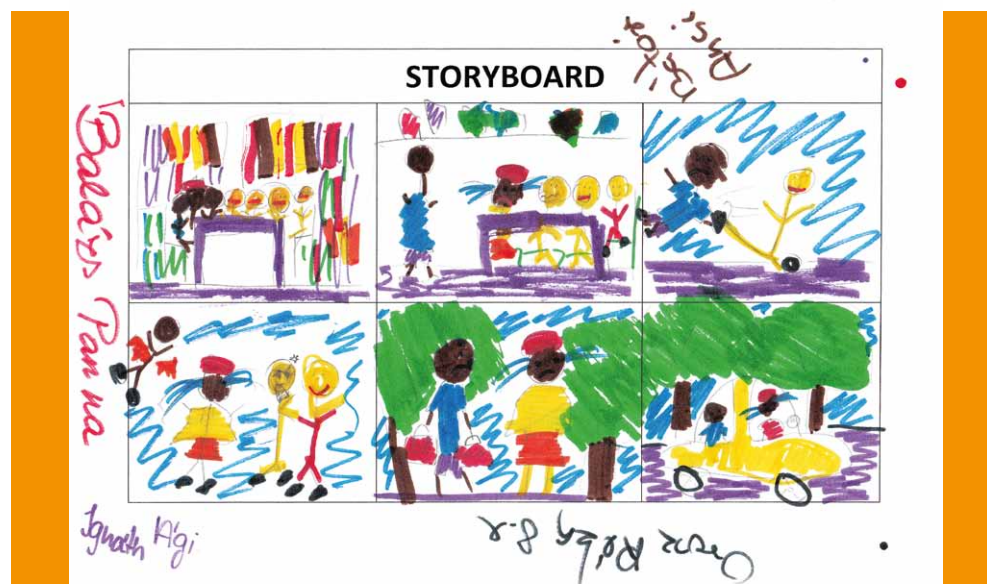
Idő: 70 perc

Előzmény: A diákok megnézik a Kezeket fel, srácok! című nagyjátékfilmet.

Tevékenység	Tartalom	Cél	Módszer, munkaforma
1. A film feldolgozása	A diákok 2 csoportban dolgoznak.		
1.1 „Másképp tettem volna?” (Rákérdezős barkochba) 5'	A diákok és a foglalkozásvezetők körben ülnek. A film legfontosabb szereplőinek közös összegyűjtése. A pedagógusok felvetik, hogy a rendező vagy a dramaturg szerepébe bújva a diákok megváltoztathatják egy általuk választott szereplő viselkedését, reakcióját. (Pl: „Másképp csináltam volna azt, hogy...” befejezetlen mondatot ajánlják fel.) A játékot a pedagógus kezdi a saját feladványával. A játék menete: aki a feladványt adja, elárulja, hogy ki a szereplő, majd megkérdezi a többieket, vajon mire gondolhatott (mit tett volna másképp a szereplő helyében). Ők körben válaszolnak, megpróbálják kitalálni. Ha valaki eltalálja, ő következik egy új feladvánnyal, vagy az akinek van ötlete. 3 kört játszunk, ami megfjétsként, ill. ötletként már elhangzott, nem lehet feladvány.	A film konfliktushelyzeteinek feltárása indirekt formában. A filmbeli szituáció komplexitásának felismerése. Az egyes szereplők viselkedésének, döntésének szembeállítását saját véleményünkkel, lehetséges válaszainkkal.	csoportos drámapedagógia

1.2 Készreplő (Projektív választás) 15'	A tanulók cetliken kihúzzák a film szereplőinek nevét. A cetliken összesen 8 szereplő található, mindegyik kétszer. Majd kövek, kavicsok, ásványok közül választanak egyet, amelyik szerintük az adott szereplőt jelenti számukra. A választás során megvizsgálják a köveket (szín, forma, tapintás, méret, súly, hőmérséklet). Sorban elmondják, miért azt választották, azaz jellemzik a követ, elmondják, milyen érzéseket kelt bennük. A többiek kitalálják, ki a szereplő.	A film szereplőinek mélyebb megismerése és jellemzése.	csoportos drámapedagógia
1.3 Kőviszony (Projektív megjelenítés) 6'	A diákok megkeresik párjukat, akivel azonos szereplőt húztak. Egy asztalra sorban (párként) kirakják köveiket, mindenki aszerint helyezi el a sajátját, hogy mely más szereplővel van viszonyban. A kövek elhelyezésével jelezhetik a közelséget, a távolságot, a szereplők közötti kapcsolat egyéb jellemzőit. A pedagógus mozgathat köveket az alapján, amit a diákok javasolnak, minden lerakás után a csoport együtt dönti el, megfelel-e számukra a kialakított helyzet. Így közösen létrehozzák a szereplők általuk vélt viszonyrendszerét.	A szereplők viszonyainak megismerése. Egy adott szereplő életének, élethelyzetének mélyebb megismerése.	
1.4 Életutak (Projektív életvonal-rajz) 6'	A tanulók párban átgondolják, hogy az adott szereplő hány éves, ebben megegyeznek, majd egy 1 perces rövid ráhangoló relaxációt követően (amelyben felidéznek szereplőjük filmbeli múltját, jelenét, és lehetséges jövőjét), egy papírra, csukott szemmel rajzolják meg egyéni „életvonalukat”. A tanár 60-tól visszafelé számol 0-ig, minden szám az adott szereplő életkorát jelenti. Megnézik egymás életvonalát. A sajátjukra ráhelyezik a kövüket, a filmbeli életkornak megfelelően. A pedagógus felveti a következő lehetőséget: A diákok a rendező vagy a dramaturg szerepébe bújva megváltoztathatják a szereplő „sorsát”, azaz áthelyezik a kövüket egy másik életkorba (múlt vagy jövő), ahol egy sorsfordító döntést hoz. A diákok sorban elmondják, mit döntöttek és miért.	Egy adott szereplő életútjának végiggondolása. Belehelyezkedés döntéshelyzeteibe, véleményformálás, cselekvési lehetőség fiktív helyzetben való megélése.	csoportos drámapedagógia
2. Projektzárás Mire van szükség? 35'	A tanulók 5 fős csoportban, ún. migrációs komplexumot építenek. Minden csoport számára pontosan ugyanazok a tárgyak állnak rendelkezésre az építéshez. a) Építésvezető választás (1') b) Tervrajzkészítés (5') c) Építkezés az építésvezető irányításával (8') d) Az építésvezetők új csoportot kapnak (helyet cserélnek); az építésvezetők bevonása, majd az új építkezés irányítása (5') e) A csoportok új építkezést kapnak építésvezetővel együtt (helyet cserélnek egy másik csoporttal). Az építés befejezése. (5') Miközben a diákok dolgoznak, a pedagógusok figyelik a reakciókat és lejegyzetelik a helycserét kísérő kommunikációs megnyilvánulásokat. A diákok sorban bemutatják az aktuális építményüket. Megbeszélés (8') A diákok csukott szemmel végiggondolják a történeteket. Majd elmondhatják, amit meg szeretnének osztani élményeikből, érzéseikből. A pedagógusok felolvassák, amit a diákok gyakorlat közben mondtak. Kérdés lehetőségek: milyen érzés volt építeni, új vezetőt kapni, új csapatot kapni, elhagyni a saját művet, azonosulni az újjal, stb.	Saját élményként analóg helyzetben megélni a migrációval kapcsolatos folyamatokat, érzéseket: azonosulás adott helyzettel, az erőforrások meglétének természetes volta, az ezektől való megválás, a kontroll elvesztése, azonosulás az újjal (szabályok, rend, emberek, eszközök), elengedés, stb.	kooperatív csoportmunka
3. Értékelés			
3.1 Viszonyulásom körökkel 1'	A diákok véleményvonal segítségével fejezik ki viszonyulásokat a migráció témakörével kapcsolatban. „Szerintem a bevándorlóknak nem kell különleges bánásmódot biztosítani – Maximálisan különleges bánásmódra van szükségük.”	A foglalkozással kapcsolatos élmények, vélemény rögzítése mozgással. Szummatív értékelés.	kooperatív csoportmunka
3.2 Nélkülük nem lenne az igazi! 2'	<i>Nélkülük nem lenne az igazi</i> c. kisfilmek levetítése. A foglalkozások során készült fotók közös megtekintése.	Hangulatteremtés, közös emlékek felidézése.	frontális bemutatás

A ColourSchool-diákok egyik önálló feladata az volt, hogy keressenek egy, a közvetlen környezetükben élő külföldit, beszélgessenek vele, a találkozás élményét pedig valamilyen alkotási technikával (fotó, film, rajz, szöveg) dolgozzák fel. Az alábbiakban részleteket közlünk az elkészült interjúkból, az írások teljes terjedelmükben a program honlapján olvashatók.

Medgyessy Ferenc Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola, Debrecen – 8e osztály

Sikerült beilleszkedned, hogy fogadtak az osztálytársaid?

– Sajnos nagyon nehezen ment a beilleszkedés, mert amikor két évvel ezelőtt idejöttünk, még egyáltalán nem beszéltem magyarul. Az volt a szerencsém, hogy francia tagozatos iskolába jöttem, franciául pedig beszélek. Az osztálytársaim nem fogadtak be, csúfoltak a származásom miatt. Egyedül egy lány volt, aki segített nekem.

Mit gondolsz Magyarországról, az itt élőkről és a nyelvről?

– Szerintem nagyon szép ország, csak az a baj vele, hogy nagyon szegény. Otthon az emberek sokkal több mindent megengedhetnek maguknak, mint itt. A többség elitél a származásom és a bőröm színe miatt, de vannak nagyon kedves emberek is. A nyelvet nagyon nehéznek találtam, de sikerült egy év alatt megtanulnom magyarul. Szerencsére könnyen tanulok nyelveket. Öt nyelven tudok beszélni.

Furcsának tartod az itteni szokásokat? Nagyon különbözik Algéria kultúrájától?

– Nagyon furcsa volt nekem, hogy itt az emberek csókolózhatnak az utcán, és úgy élnek együtt, hogy nem házasodnak össze. Nálunk ilyenek nincsenek. Az is más, hogy Algériában a csütörtök és a péntek számít hétvégének, míg itt a szombat és a vasárnap. És meglepett, hogy itt nem zárják börtönbe az embereket, ha alkoholt isznak. Nálunk a nőknek még dohányozni is tilos. Az írás is különbözik. Otthon jobbról balra írunk, itt pedig fordítva. Habár ezt nem volt nehéz megszoknom, mert a franciában is így van.

Mi a véleményed a magyar ételekről? A külföldiek többsége nagyon fűszeresnek találja az ételeinket. Te mit gondolsz erről? Van kedvenc magyar ételed?

– Szerintem Algériában sokkal fűszeresebben főznek, mint itt. Nekem ízlenek a magyar ételek. A kedvencem a szilvás gombóc, de otthon mindig algériai ételeket eszünk.

Berzsenyi Dániel Gimnázium, Budapest – 9d osztály

„Tudjátok, Burmaa...” – manapság is sokszor hallunk így kezdődő mondatot tanárainktól a Kandóban. Igen, ma már tudjuk: 2011-ben érettségizett nálunk egy migráns lány, angol nyelvi előkészítő osztályban, informatika szakmacsoportban, és azóta is mindenki nagyon büszke rá. Minden előzetes magyar nyelvtudás nélkül bekerült egy középiskolába, ahol már az első évben ugyanúgy írt fogalmazást Antigonéről, mint a magyar anyanyelvű osztálytársai, öt éven át kitűnően tanult, matematika és egyéb tantárgyi versenyek sikeres résztvevője volt, majd kitűnő eredménnyel leérettségizett. Mi volt a titka? Tehetség, szorgalom, kitartás szerencsés találkozása – legalábbis ezt tartja a fáma...

Kandó Kálmán Szakközépiskola, Miskolc – 9b osztály

Honnan jött?

– Romániából.

Milyen okból jött Magyarországra?

– Minden barátom eljött a jobb és szabadabb élet reményében.

Mennyi ideje van itt?

– 20 éve.

Volt-e olyan pillanat, amikor elege lett az egészből és haza akart menni?

– Nem.

Mit gondol Magyarországról?

– Az ország szabadabb, de az emberek nem nyíltak.

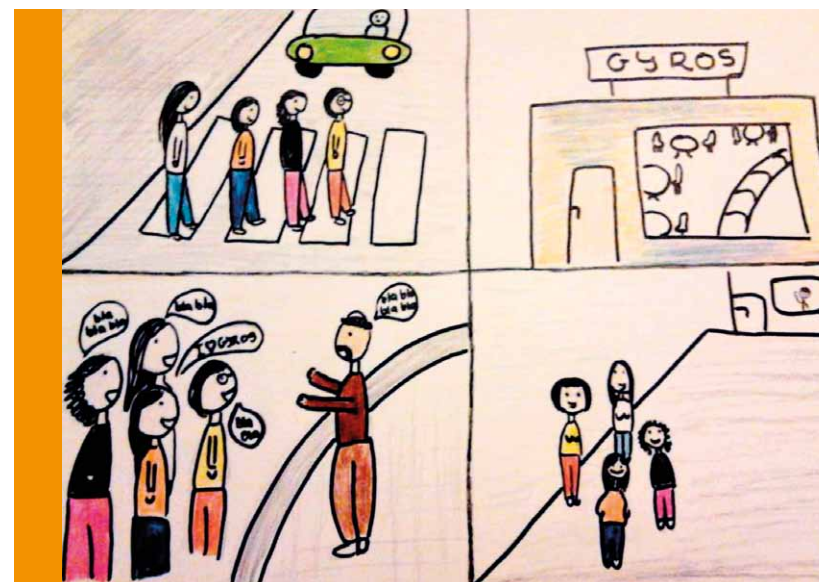
Miben különbözik Románia Magyarországtól az ön szempontjából?

– Saját nyelvemen beszélhetek Magyarországon.

Van-e még, vagy volt-e honvágya?

– Sosem volt honvágyam, én itt vagyok otthon.

Petra, Kitti, Timi, Vivi, Enikő
Simmelweis Ignác Humán Szakképző Iskola, Budapest – 9d osztály

Bényász Kata – Arany János Általános Iskola és Gimnázium, Budapest – 10c osztály

Melyik nyelven tudsz jobban? Magyarul vagy törökül?

– Inkább... Törökül.

Azt tudod magyarul, hogy mi a leghosszabb szó?

– Hallottam már. Megszentségtelenítke... Nem tudom. Nem tudom kiejteni.

Jó, de legalább tudod! És törökül tudod?

– Nem.

Na látod, akkor jobban tudsz magyarul!

Fehér Lilla, Gyurcsik Cintia, Murányi Szilvia, Torma Tifani
Arany János Gimnázium, Budapest – 10c osztály

Krúdy Gyula Gimnázium, Nyíregyháza – 10c

Mi a neved?

– Bui Dieu Linh. De a barátaim csak Lilinek hívnak. És otthon pedig Goiynak, ami vietnámiul azt jelenti, kicsi, apró.

Hogy kerültél Magyarországra?

– Varsóban születtem, de már pár hónapos koromban Magyarországra költöztünk. Itt jártam bölcsődébe, oviba, iskolába és most gimnáziumba.

Nehéz volt megtanulni a magyar nyelvet?

– Nem volt nehéz megtanulni, már anyanyelvemként beszélem. Kiskorom óta a barátaimmal csak magyarul beszélek. De otthon vietnámiul beszélek a szüleimmel. A beszéd jól megy, de írni sajnos még nem tudok jól.

Hallottunk egy aranyos sztorit arról, hogyan gyakoroltad a magyar beszédet. Elmondod nekünk?

– Még óvodában történt, hogy a sarokban magamba beszéltem. A többiek furán néztek rám, de nem nagyon izgatott. Ilyesmiket kérdeztem magamtól: Hogy hívnak? Hány éves vagy? Hogy vagy?

Tartjátok a kapcsolatot a Magyarországon élő vietnámiakkal?

– Igen, sok vietnámi él Magyarországon, sűrűn találkozunk velük. Általában a felnőttek beszélgetnek, a gyerekek pedig filmet néznek vagy játszanak. Jó hangulatban telik el egy ilyen esemény.

Érzed hátrányát annak, hogy vietnámi vagy?

– Hát, az utcán elég gyakran utánam szólongatnak, általában nem kedves dolgokat. Például, hogy húzzak haza Kínába... meg csingcsangcsun! De ezekre a beszélőkre már nem is reagálok, mert ez nem engem minősít, hanem őket. Én már csak nevetek rajta.

De van előnye is annak, hogy vietnámi vagy, nem?

– Hát igen, előnye is van. Kitűnök a tömegből, meg sok ember szereti az ázsiaiakat. Tőlük sok kedvességet kapok. Talán egy kicsit túl kedvesek is velem.

Tartotok olyan szokást, ami Vietnámból ered?

– Nem nagyon. Leginkább csak vietnámi ételeket eszünk, általában pálcikával. Az újévet is ünnepeljük, ilyenkor sok vietnámi összegyűl és jól szórakozik.

Bogdán Bianka, Dudás Réka, Koltai Hanna, Suskovics Zsanett
Arany János Gimnázium, Budapest – 10c osztály

Honnan érkezteél Magyarországra?

– Mongóliából, Ulánbátor városban születtem.

Mióta éltek Magyarországon?

– Két és fél éves korom óta.

Miért döntöttetek úgy, hogy eljöttök otthonról?

– Nem én döntöttem, a szüleim hoztak. :D

Miért pont Magyarországot választottátok?

– Szüleim itt végezték el az egyetemet és már itt, Magyarországon találkoztak. Hazamentek Mongóliába, aztán megint visszajöttek.

Amikor a szüleid elhoztak Mongóliából, mennyit fogtál fel abból, hogy mi is történik veled?

– Csak annyit tudtam, hogy megyünk valamerre, valahová nagyon messzire. Sokat utaztunk, mivel autóval jöttünk. A változást talán akkor kezdtem el érezni és érteni, mikor kisiskolás koromban csúfoltak, meg ugye tudatlanul mondogatták, hogy menjek vissza oda, ahonnan jöttem.

Mennyire volt nehéz beilleszkedni? Ért bármilyen atrocitás amiatt, hogy bevándorló vagy, vagy könnyen befogadtak?

– A beilleszkedés az óvodától kezdve szerencsére nem okozott különösebb problémát, mindenhol sikerült hamar barátokra lelmem. Bár mindig voltak olyan gyerekek, akik nem tudták mire vélni, hogy én nem olyan vagyok, mint ők.

Mik a legszembetűnőbb különbségek a két életforma között?

– Talán az életvitel, az életszemlélet. Mongólia hatalmas ország, nagyon kevés lakossal. Az emberek nyugodtabbak, nem rohannak sehova.

Vannak olyan hagyományok, amiket szívesen megosztanál velünk?

– Persze! Egyik legkedvesebb ünnepem például a holdújév, ami egy vándorünnep, ezért nem tudom megmondani, mikor van. Az a legjobb benne, hogy amolyan karácsony-szilveszter egyben, szóval plusz ajándékot kapok minden évben. :)

Mondanál még egyet, ami esetleg itthon is előfordul az itt élő mongolok körében?

– Lássuk csak... van még egy ünnep, a „Nadaam”, amikor a fiúk-férfiak íjászatban, lovaglásban és birkózásban versenyeznek. Ezt itt Magyarországon is meg szokták tartani a mongolok. Az egész olyan, mint egy majális. De ami a kultúránkat, az életszemléletünket nagyon jellemzi, hogy mindig tiszteljük az idősebbeket, főleg a szüleinket. Ezt úgy kell érteni, hogyha valamit mondanak, az úgy van és kész. Hol vagyok én a 22 évemmel ahhoz, hogy megkérdőjelezzem az élettapasztalatát? Ezért sosem értettem, hogy beszélhetnek az itteni gyerekek ilyen hangnemben a szüleikkel, én szégyellem magam helyettük.

Krúdy Gyula Gimnázium, Nyíregyháza – 11a

Mit gondolsz a magyar emberekről?

– A magyarok nagyon kedves emberek, barátságosak, a lányok szépek. Bár érzésem szerint mindenki van egy „búskomorság”, egyfajta állandó pesszimizmus, amit a történelemből „örökölték”.

Látogattál haza mostanában? Hiányzik az otthonod, vagy teljesen elégedett vagy a mostani életeddél?

– Sajnos nem voltam otthon, ám idén nyáron nagyon szeretnék már elmenni. Nem hiányzik semmi, talán csak a tudat, hogy mégsem a szülőházamban vagyok. Nagyjából elégedett vagyok a mostani életemmel.

Előfordult már veled az, hogy mindenféle jelzőkkel illettek? Például kínai, japán, vietnámi? Van valami trükk, amivel meg lehet különböztetni az egy kontinensről származó embereket?

– Mondtak már mindennek, de a legtöbb eddig a kínai, japán, vietnámi, thaiföldi volt, több országot elég kevesen ismernek Ázsiából... Ilyenkor azért meg szoktam jegyezni, hogy egy kontinensből csak ennyi országot ismerni, kicsit ciki... Nem tudom, hogy vannak-e tanulható tippek, trükkök, hogy könnyen felismerd, én sosem figyeltem oda rá, mégis meg tudom különböztetni az embereket.

A ColourSchool-program egyik feladatához olyan vendégeket hívtunk, akik Magyarországot választották új otthonuknak. A főszerepet mégsem a vendégeink játszották a foglalkozás során, hanem azok a személyes tárgyak, amelyeket magukkal hoztak.

Csodálatos élmény volt számomra részt venni a ColourSchool-projektben. A fiatalok őszintén érdeklődtek a program iránt, a vendégekkel való beszélgetésre pedig különösen nyitottak voltak. A beszélgetéshez társított feladat rendkívül izgalmas volt a számukra – a személyes tárgyakon keresztül való ismerkedés valóban nagyszerű módja a figyelem lekötésének és a személyiségek kibontakozásának. Egy budapesti nemzetközi tanácsadó központ vezetőjeként sajnos elég ritkán találkozom helyi fiatalokkal, éppen ezért vagyok nagyon hálás a ColourSchool kedves, profi és inspiráló csapatának ezért a kivételes lehetőségért. Remélem, még sok fiatal hasznára válik a program. Sok sikert kívánok hozzá!

Yana – 32 éves tanácsadó és tréner, kisebb-nagyobb megszakításokkal 4 éve Magyarországon tartózkodik

A ColourSchool-projekt kiváló terepet biztosít ahhoz, hogy a középiskolások megismerkedjenek a multikulturalizmus témakörével és a bevándorlók valódi élettörténeteivel találkozzanak. A program lehetővé teszi számukra, hogy – a média által közvetített bevándorlóképet megkerülve – közvetlen és személyes kapcsolatba kerüljenek a külföldiekkel. Élveztem a találkozást és a játékot, a gyerekek nagyon lelkesek voltak és érdeklődve fordultak minden tárgy és az azok mögött rejlő történetek felé. Remélem, hogy a ColourSchool-program a jövőben még nagyon sok fiataalt elér és felmutatja számukra az alternatív nézőpontok lehetőségét.

Maria – 29 éves civil aktivista, Kijevben nőtt fel, 5 éve él Budapesten

A ColourSchool egy különleges projekt, mely a jól elraktározott emlékeiddel és benyomásaiddal szembesít. Szívesen vettem részt benne. Kellemes élmény volt a diákokkal való találkozás, a velük való beszélgetés, és ahogy egymást kölcsönös gondolkodásra készítettük. A személyes tárgyakra való összpontosítás és a róluk való véleményalkotás nagyon kreatívvá tett mindannyiunkat. A legjobb az volt az egészben, hogy a saját tárgyaimról régen elfeledett szép emlékeket juttatott eszembe. Érdemes kipróbálni, én bármikor beneveznék újra!

Mamad – 27 éves, a Debreceni Egyetem PhD-hallgatója, Iránból érkezett 4 és fél évvel ezelőtt

Nagyon jól éreztem magam a gyerekekkel. Mindenki pozitívan állt hozzám. Láttam rajtuk, hogy valóban érdekli őket, amit mesélek. A különböző eszközök – amelyeket a program alkalmaz – nagyon ötletesek voltak. Mi, kínaiak úgy tartjuk, az utazás többet ér, mint az olvasás. Vagyis egy idegen kultúrával vagy más országból származó emberek közvetlen megismerésével többet tanulhatunk, mint bármely tankönyvből. A ColourSchool elképzelése nagyon jó példa erre.

Tian – a Tilos Rádió Műsorvezetője, 16 évvel ezelőtt érkezett Magyarországra Kínából

Nagyon kellemes élmény volt számomra vendégként részt venni a ColourSchool-programban. Miközben a fontos tárgyakat keresgéltem a múltamból és a jelenemből, elképesztő időutazáson vettem részt. Meglepően érdekes volt együtt-látni a számomra fontos dolgokat, és ezzel egy szakasza le is zárult az életemnek. Mindenkinek ajánlom, próbálja ki! A srácok nagyon nyitottak voltak, és azt gondolom, hogy ez a program segíthet abban, hogy azok is maradjanak.

Vilmos – 38 éves színész, vajdasági, 17 éve él Magyarországon

ÉTEKEZSİK
ALKALMAZOTT
SOK GYEREKEKES
Családja külföldön
él
VERI FELESEGET

Az igazság az, hogy először izgultam, nem tudtam, milyen lesz a diákokkal találkozni – de a beszélgetés után nagyon jól éreztem magam. Kíváncsi voltam, hogy mennyire érdekli őket egy külföldi élete és szokásai, vajon mit tartanak fontosnak megkérdezni tőlem. Nagyon nyitottak voltak és kedvesek. Jónak tartom a ColourSchool-programot, mert segítségével a diákok sok mindent megtudhatnak a bevándorlókról.

Valmir – 17 éves tanuló,

7 éve él Magyarországon, Koszovóból érkezett

Üresen érkeztem és színekkel tele távoztam – így jellemezhetném leginkább a ColourSchool-élményt. Felvillanyozott a felkérés, az izgatottság pedig átragadt a többi menedékkérő társamra is, akikkel együtt gyűjtöttük össze a foglalkozás során használt tárgyakat. Igazán szép élményben volt részem, hiszen beszélgethettem a helyi fiatalokkal, ráadásul továbbadhattam az élményeimet a társaimnak, akik így szintén részesei lehettek ennek a nagyszerű kalandnak.

A kérdések szórakoztatóak voltak és bár rövid idő állt a rendelkezésünkre, hiszem, hogy a beszélgetés elérte a célját. A fiatalok értelmesek, érzékenyek, barátságosak és nyitottak voltak, élveztem minden velük töltött pillanatot. A foglalkozás után, a buszmegálló felé ballagva – az egymással megosztott szavakra, a közös nevetésekre gondolva – elmosolyodtam. Köszönettel tartozom a lehetőségért. Nagyra becsülöm a munkát, amit a ColourSchool csapata ebbe a projektbe fektetett.

Amir – Pakisztánból jött néhány hónappal ezelőtt

Két alkalommal látogattam meg az Odeon ColourSchool programját, amely amellet, hogy a résztvevők migráció témája iránti érzékenyítésére irányul, közvetetten a diákok filmes tudását és készségeit is fejleszti, bővíti. E nagyszabású vállalkozást a drámapedagógia és filmes eszközök használata segíti. Ezek az eszközök pedig azért jók, mert a migráns élethelyzet által felvetett témákat, a személyes történetek – vagy esetünkben a filmek – tudják leginkább közvetíteni. A dráma azért is tud jól működni, mert ennek a módszernek nehéz ellenállni, és így minden diák azonos súllyal vonódik be a foglalkozásokba.

Pataki Teréz – Az Artemisszió Alapítvány munkatársa

Az alábbiakban részleteket közlünk a projekt hatásvizsgálatából. A tanulmány teljes terjedelmében a program honlapján hozzáférhető.

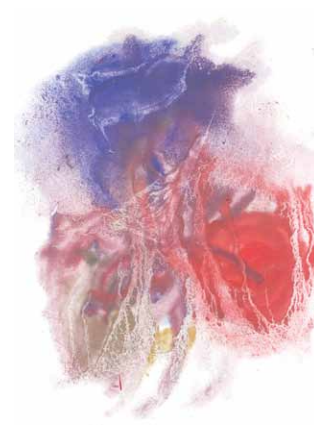
A program célja és az elemzés háttere

A középiskola 9-10. évfolyamos diákjait megszólító ColourSchool-programot az Odeon Video Kiadó- és Kölcsonzó Kft. bonyolította le a 2012/2013-as tanévben. Az Odeon korábban több alkalommal is foglalkozott toleranciaprogrammal, illetve szervezett migránsokat érintő kulturális eseményeket. A filmvetítéseken alapuló, komplex érzékenyítő programban 7 budapesti és 4 vidéki középiskola vett részt, önkéntes jelentkezés alapján.

A program vizsgálatát kérdőíves adatfelvétellel, strukturált interjúkkal, illetve a foglalkozásokat érintő, résztvevő megfigyeléssel végeztük. Az interjúk során kíváncsiak voltunk arra, hogy a diákok hogyan értékelik a foglalkozásokat és a program hatékonyságát, milyen gondolatok fogalmazódnak meg bennük a migránsokkal, a kisebbségekkel, általában a mássággal kapcsolatban. A kérdőíves adatfelvétel során törekedtünk az összehasonlíthatóságra, egyrészt a TÁRKI kutatásaival¹, másrészt Ligeti György 2005-ben készült reprezentatív, középiskolás diákok körében készült vizsgálatának² eredményeivel:

- A résztvevő 11 iskola 4 vidéki középiskolája Nyíregyházáról, Debrecenből és Miskolcra kapcsolódott a projektbe. Közel 500 tanuló és tanáraik vettek részt a programban. A projekt kezdetén (141 db) és zárásakor (203 db) kérdőíves adatfelvétel, valamint tanulói (25 fő) és tanári (5 fő) interjúk készültek.
- A program korlátait és várható hipotetikus hatását figyelembe véve elemeztük a hazai helyzetre reagáló (előítélet-kutatások; egyéb, témába vágó és a középiskolásokat jellemző statisztikák), filmvetítéseken alapuló, komplex érzékenyítő módszert és a program hatását.
- Kísérletet tettünk arra is, hogy visszajelzéseket adjunk a program további célkitűzéseivel kapcsolatban, azaz hogy a tanulók attitűdjei alapján megállapítható-e, hogy nyitottabbak lettek a bevándorlókkal, kisebbségekkel kapcsolatban.

A diákok előítéletei

A hatásvizsgálat kapcsán kérdésként merült fel, hogy kérdőíves adatfelvétellel mennyiben lehet feltárni az előítéleteség mértékét és okait a diákok körében. A dilemmák között szerepelt, hogy milyen mértékben és sikerességgel tudjuk mérni egy olyan program hatását, amely egy iskolai tanéven keresztül, osztályonként háromszori foglalkozásra épül, illetve ezen felül – de nem a program keretében, bár annak esetleges multiplikátor hatásként – osztályfőnöki órákon és önállóan végzett feladatok során tudtak foglalkozni a diákok a témával.

A program időtartamát mint mutatót nem vontuk be az értékelésbe, mivel nem feltételeztük, hogy több időráfordítással gyökeresen megváltoznak a diákok attitűdjei, illetve a program lebonyolítóinak sem volt ilyen célja. Az előítélet-kutatások kritikái közé tartozik az is, hogy a provokatívnak tűnő előítéletes kérdések már, mint előfeltevések jelennek meg, az ezzel kapcsolatos ellenérzések a megkérdezett tanulók körében is megfogalmazódtak: „*Ne úgy próbálják lenyomni az ember torkán azt, hogy a bevándorlók jók, mintha eddig utáltuk volna őket. Ez a kérdőív is tők fölösleges volt.*” (a programot többségében hasznosnak ítéző 9. osztályos gimnazista)

Egy 2001-es kutatás során, a megkérdezettek közül arra a kérdésre, hogy hozzájárulna-e ahhoz, hogy a szomszédjába költözzenek cigányok, 78,6% nemmel válaszolt, az arabokat 56%, a kínaiakat 52%-os arányban utasították el. (Székelyi-Örkény-Csepeli, 2001³) Ezt az úgynevezett társadalmi távolságot próbáltuk feltérképezni a középiskolások körében: az elfogadott interakciók alapján (szomszédom, házastársam, padtársam lehet-e egy másik csoport tagja) következtethettünk a külső csoportokkal szembeni előítéletek és a diszkriminatív beállítottságok mértékére. A hatásvizsgálat során a mindennapi életben megjelenő xenofób aktusokat nem állt módunkban mérni.

1 A TÁRKI 1992 óta rendszeresen vizsgálja a magyarországi idegenellenesség alakulását a menedékkérők befogadásán keresztül.

2 Ligeti György: Sztereotípiák és előítéletek. in: TÁRKI, Társadalmi riport, 2006, 373-389.

3 Székelyi Mária-Örkény Antal-Csepeli György: Romakép a mai magyar társadalomban. in: Szociológiai Szemle, 2001/3, 19-46.

Itt jegyezzük meg, hogy a xenofóbiát és a cigányellenességet gyakran együtt vizsgálják a társadalmi távolság mérése során. A tolerancia mértékének vizsgálata a cigányellenesség erősségén keresztül elvileg értelmezhető keret, mivel korábbi vizsgálatok alapján együttjárást mutat más társadalmi csoportok tagjaival szembeni attitűdökkel. A cigányellenesség mértéke például Erős Ferenc szerint 1994-től 2005-ig csökkenő tendenciát mutatott (Erős, 2005⁴), mások szerint nem mindig eldönthető egyértelműen az a kérdés, hogy erősödtek-e a cigányokkal szembeni előítéletek, avagy sem. (Csepeli-Fábián-Sík, 1998-2006⁵) Talán általánosságban is érzékelhető, hogy a közbeszédben 6-7 éve van jelen a cigányság mint téma, és inkább az valószínűsíthető, hogy a magyar társadalom attitűdjei változatlanok a romákról az 1990-es évek közepe óta. (Bernáth-Krekó, 2012⁶)

A TÁRKI folyamatosan vizsgálja a felnőtt lakosság véleményét a menedékkérők befogadásának kérdésében. A 2012. évi, magasnak mondható értékhez (40%) képest 2013-ra az idegenellenesség némileg csökkent (36%), de így is – kismértékben – magasabb, mint a 2000-es évek átlaga volt. Tízből három-négy magyar felnőtt szerint egyetlen menedékkérő se léphessen be az országba, míg ötven mérlegelnék a választ, és csupán egy válaszadó támogatná minden menedékkérő beengedését Magyarországra. (Sík, 2013⁷)

I. táblázat – a Tolerancia 2005 és a ColourSchool-kérdőív alapján

Mit szólna hozzá, ha cigány/zsidó lenne a padtársa?	Tolerancia 2005	2013	Tolerancia 2005	2013
Válaszok %	Cigány	Cigány (N=194)	Zsidó	Zsidó (N=196)
Zavarna	44,3	46,9	18,3	25,5
Nem zavarna	33,3	30,4	53,7	41,3
Örölnék neki	5,2	7,7	8,0	16,3
Nem tudom	11,3	14,9	14,5	16,8
Nincs adat	5,9	-	5,6	-
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

A középiskolásoknál is célszerűnek láttuk, hogy ne csak a migránsokkal, hanem a cigánysággal, a zsidósággal kapcsolatosan is megkérdezzük a véleményüket. Ligeti György középiskolásokat érintő reprezentatív kutatásához⁸ hasonlóan, különböző dimenziók alapján mértük a diákok más csoportokhoz viszonyított társadalmi távolságát. A társadalmi távolság méréséhez alkalmazott, a továbbiakban *Tolerancia 2005* kérdőívvel kapcsolatban a szerzők részéről az a kritika fogalmazódik meg, hogy a diákok rövid idő alatt kevésbé képesek jól átgondolt válaszokat adni, és nem várhatóak tőlük olyan reakciók, amilyeneket egy valódi helyzetben éreznének. Az említett kutatás adatai szerint a diákok több mint felét *nem zavarta volna*, ha a padtársa szlovák, holland, amerikai stb., csak ha cigány vagy romániai román lenne. Ligeti egyik megállapítása szerint a különböző csoportokkal szemben elutasító választ adó középiskolás nem biztos, hogy egy valós élethelyzetben is elutasítóan viselkedne, a középiskolások előítéleteinek mélyebb megismeréséhez a legnehezebben mérhető, mindennapi diszkriminációs aktusok vizsgálata vinne közelebb⁹.

4 Erős Ferenc: *Az előítélet-kutatás dilemmái*. in: Neményi Mária – Szalai Júlia: *Kisebbségek kisebbsége. A magyarországi cigányok emberi és politikai jogai*. Új Mandátum, 2005, 353-375. – Erős szerint a csökkenés főképp abban mutatkozott meg, hogy kisebb lett a negatív állításokkal egyetértők aránya.

5 Csepeli György–Fábián Zoltán–Sík Endre: *Xenofóbia és a cigányságról alkotott vélemények*. in: TÁRKI, Társadalmi riport, 1998, 458-489.

6 Bernát Anikó – Krekó Péter: *Cigányellenesség és radikalizmus*. TÁRKI, Társadalmi riport, 2012.

7 Sík Endre: *Szolid áttrendeződés a lakosság idegenekkel szembeni véleményében*. 2013. in: http://www.tarki.hu/hu/news/2013/kitekint/20130205_idegenellenesseg.html

8 Ligeti György: *Sztereotípiák és előítéletek*. in: TÁRKI, Társadalmi riport, 2006, 373-389. – A *Tolerancia 2005* vizsgálat együtt zajlott az International School Psychology Association (ISPA) 23 országra kiterjedő nemzetközi diákjogi kérdéssorával.

9 Erőss Gábor-Gárdos Judit: *Az előítélet-kutatások bírálatához*. in: A „raszista” nyugdíjasoktól a kirekesztő iskoláig. Educatio, 2007, 17-37. – A tanulmány felveti a méréssel kapcsolatos problémát, amely a mindennapi életben megjelenő diszkriminációs aktusokat, helyzeteket vizsgálná a kérdezett anyagi helyzetének előítéletességgel való összevetése helyett. Ligeti szintén nem tartja elegendőnek az előítéletek és sztereotípiák összevetését a tanulók különféle szociodemográfiai háttéradataival.

A felmérés során az anonim önbevallás módszerét alkalmazva, a diákok szüleinek és nagyszüleinek etnikai hovatartozására utaló két kérdést is feltettünk. A megkérdezett diákok közül 5,4% vallotta azt, hogy valamilyen szülője és 6,4% azt, hogy legalább az egyik nagyszülője cigány származású. Nem tudjuk, hogy a programban résztvevő diákok között milyen mértékű valójában a cigány tanulók aránya, elképzelhető, hogy valamivel magasabb a válaszadóknál. A cigány származású középiskolásoknál is megnéztük, hogy vajon elutasító válaszokat adnak-e. Több cigány tanuló nem szeretne cigány padtársat vagy nem tudja erre a kérdésre a választ. A származásra vonatkozó önbevallás alapján gyűjtött adatok összesítése azt mutatja, hogy inkább a nem cigány tanulók válaszai tükrözik a fenti, cigányokat elutasító válaszokat.

Az I. táblázat adatai szerint, a 2005-ben mért adatokhoz (18,3%) képest jelentősen magasabb a zsidók elutasítása a diákok körében, mint 2013-ban (25,5%), ugyanakkor kétszer nagyobb arányban örülnének zsidó padtársnak (16,3%) mint a korábbi *Tolerancia 2005* kutatásban (8,0%). Ugyanez tapasztalható a cigány tanulókkal kapcsolatban is, csak kisebb különbséggel, a diákok 46,9%-át zavarná és csak 7,7%-uk örülne annak, ha cigány padtársa lenne.

A program során kis eltéréssel ugyanazokat az osztályokat kérdeztük meg a két kérdőíves felmérés során. A második kérdőíves adatfelvétel a vidéki osztályokkal bővült, a budapesti elemszám egyes iskolákat érintően csökkent. Az előítéletes attitűdöket érintő kérdések nem változtak a két kérdőívben. Az átlagosan 6-8 hónap különbséggel felvett kérdőívek között ugyanolyan mértékben csökkent a zsidó és a cigány padtársakkal kapcsolatos elutasítás mértékére adott válaszok aránya.

A cigány tanulók arányát a szülők származása alapján 7,7%-ra, míg a nagyszülők származása alapján 6,6%-ra kódoltuk az első, 2012 őszi történet kérdőíves adatfelvétel során. A két adatfelvétel cigány tanulóinak aránya jelentősen nem különbözik egymástól. Értékelhetjük-e a táblázat kedvező elmozdulást mutató eredményeit úgy, mint a program közvetlen hatását és eredményét vagy ez csak óvatos optimizmusra adhat okot? A II. táblázat szerint 12,6%-kal csökkent azok aránya, akiket nem zavarna, ha cigány padtársuk lenne és azok aránya is, akiket nem zavarna zsidó padtárs, illetve több mint kétszeresére nőtt azoknak az aránya, akik örülnének zsidó padtársnak. A semleges véleményt megfogalmazók („nem zavarna”) aránya szintén növekedett a cigányokat padtársuknak fogadók esetében.

A programban részt vett diákok „aha-élményről”, elgondolkodásról is beszámoltak. A különböző dimenziók mentén mért kérdésekre adott válaszok szerint is többségében pozitívan értékelték a programot.

II. táblázat – a ColourSchool-kérdőívek alapján

Mit szólna hozzá, ha cigány/zsidó lenne a padtársa?	2012	2013	2012	2013
Válaszok %	Cigány (N=131)	Cigány (N=194)	Zsidó (N=134)	Zsidó (N=196)
Zavarna	59,5	46,9	32,1	25,5
Nem zavarna	20,6	30,4	41,0	41,3
Örölnék neki	5,3	7,7	7,5	16,3
Nem tudom	14,5	14,9	19,4	16,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

A programba bevont középiskolások a ColourSchool-programot és az első kérdőíves adatfelvételt megelőzően még nem vettek részt érzékenyítő programban. Így önmagában ez a táblázat is utalhat a program attitűdváltozást előidéző hatására, de meg nem magyarázza azt. Van olyan, pedagógusok attitűdjeit érintő hatásvizsgálat, amely azt mutatta, hogy a tanárok körében 30-60-120 órás tréninget követően semmit nem változtak az előítéletek¹⁰.

A javuló adatok összefügghetnek az életkori sajátossággal, a formálhatósággal, a nevelhetőséggel, a pedagógiai munka eredményességével. Egy pedagógus-továbbképzés, amely a felnőttek nehezebben változtatható attitűdjeit célozza meg, már az életkori sajátosság miatt is jelentős hátránnyal indul az „elvárt” hatékonyságot tekintve, szemben egy diákokat célzó programmal.

Ha a III. táblázatban megnézzük a nyugat-európaiakkal, a szomszédos országokban vagy a hazánkban nagyobb számban élő külföldiekkel kapcsolatos tanulói véleményeket, akkor a két adatfelvétel és Ligeti György 2006. évi vizsgálata között a legtöbb esetben alig találunk lényeges különbséget. Terjedelmi okok miatt valamennyi adatot nem, csak a 2006. évi eredmények összesített átlagait szerepeltetjük az alábbi táblázat utolsó oszlopában. A hat év különbséggel felvett adatokat tekintve első látásra úgy tűnik, hogy a középiskolások attitűdjei szinte nem változtak, vagy valamelyest negatívabbak lettek. A 2006-os kutatás idején nagyobb arányban örültek volna, vagy nem zavarta volna őket egy szlovák, arab, zsidó vagy egy romániai román padtárs. A cigányokkal kapcsolatos vélemények szinte megegyeznek.

10 Fehérvári Anikó – Liskó Ilona: *Hatásvizsgálat a HEFOP által támogatott integrációs program keretében szervezett pedagógus-továbbképzésekről*. Oktatókutatás és Fejlesztő Intézet, 2008, 156./ Kutatás Közben 281./

III. táblázat – a Tolerancia 2005 és a ColourSchool-kérdőív alapján

ColourSchool-kérdőív	2012	2012	2012	2013	2013	2013	Tolerancia 2005
„Mit szólna hozzá, ha padtársa ... lenne?”	Nem zavarna	Örülne neki	Összesen	Nem zavarna	Örülne neki	Összesen	Összesen
Amerikai	40,9	53,3	94,2	37,1	53,3	90,4	84,0
Holland	56,9	28,5	85,4	47,2	36,0	83,2	83,4
Német	59,4	26,6	86,0	42,1	40,1	82,2	78,9
Fekete	54,3	28,7	83,0	44,1	32,8	76,9	77,2
Romániai magyar	60,9	10,9	71,8	49,5	22,2	71,7	73,8
Szlovák	59,8	6,1	65,9	52,3	16,1	68,4	72,4
Kínai	57,7	10,0	67,7	46,5	17,7	64,2	65,8
Arab	45,9	9,8	55,7	44,3	14,9	59,2	64,1
Zsidó	41,0	7,5	48,5	41,3	16,3	57,6	61,7
Romániai román lenne	27,8	3,2	31,0	35,2	10,4	45,6	49,2
Cigány lenne	20,6	5,3	25,9	30,4	7,7	38,1	38,9
Török	54,5	8,2	62,7	46,4	14,9	61,3	-
Kurd	27,4	2,4	29,8	36,3	10,4	46,7	-

A ColourSchool-program 2012 és 2013 közötti összesített adatai a két változó mentén (nem zavarná + örülné neki), a program végére elvileg megegyező vagy gyengébb összesített értékeket mutatnak. A program végén több diák örült volna arab, zsidó vagy romániai román és kurd padtársnak. A diákok véleményére vonatkozó fejezetben látható, hogy a ColourSchool-program foglalkozásai során a másság megismerése és a migránsokkal kapcsolatos ismeretek megszerzése erősen motiválta a tanulókat. Legmagasabb elégedettségi indexszel pedig a *találkozás egy Magyarországon élő bevándorlóval* elnevezésű foglalkozást értékelték a diákok. Egyszerűen fogalmazva: kíváncsiak és nyitottak voltak, amikor egy külföldivel volt alkalmuk találkozni és beszélgetni.

Az alábbi táblázatban a nagyobb különbség a pozitív válaszok indexében mutatkozik, a társadalmi távolság-közelség mértékében mérhető szembetűnően. A ColourSchool-program végén a külföldiekkel és a más etnikai vagy kisebbségi csoportokkal kapcsolatos közelség mértékének változása jelentős, és attitűdváltozást feltételez. Mind a 2005. évi, mind a 2012. évi kérdőíves adatfelvételhez képest nagyobb arányban örülnének a középiskolások annak, ha a padtársuk egy nem magyar diák lenne. A semlegesebb („nem zavarná”) válaszok csökkentek, míg az pozitív válaszok („örülnék neki”) szignifikáns emelkedése adja ki az összesített válaszok eredményét.

IV. táblázat – a Tolerancia 2005 és a ColourSchool-kérdőív alapján

ColourSchool-kérdőív	2012	2013	Tolerancia 2005
„Mit szólna hozzá, ha padtársa ... lenne?”	Örülnék neki	Örülnék neki	Örülnék neki
Amerikai	53,3	53,3	33,8
Holland	28,5	36,0	24,7
Német	26,6	40,1	24,9
Fekete	28,7	32,8	22,3
Romániai magyar	10,9	22,2	17,2
Szlovák	6,1	16,1	9,9
Kínai	10,0	17,7	14,8
Arab	9,8	14,9	11,1
Zsidó	7,5	16,3	8,0
Romániai román lenne	3,2	10,4	5,6
Cigány lenne	5,3	7,7	5,6
Török	8,2	14,9	-
Kurd	2,4	10,4	-

A kérdőíves adatfelvétel a 2005. évi felméréssel ellentétben nem reprezentatív, így minden középiskolás diákra vonatkoztatható, általános megállapítások nem tehetők.

„Tőlem is egyszer feketék elvették a telefonomat, napokig nem mertem utcára menni. De ez nem az összes feketére vonatkozik, hogy rosszak, hanem arra az egyre, aki elvette. Nem lehet általánosítani. De soha nem tudhatjuk, jó vagy rossz, csak ha megismerjük. Egy darabig rossz érzésem volt velük szemben. Fehér ember is lehetett volna. Akárki lehet rossz vagy jó. Nem szabad elítélnünk elsőre.” (gimnazista lány)

A diákok véleménye a ColourSchool-programról

A Nemzeti alaptanterv (110/2012. (VI. 4.) Korm. rend. a Nemzeti alaptanterv bevezetéséről) az interkulturális ismeretek elsajátítását és a kulturális sokszínűség tiszteletben tartását az idegen nyelvi kommunikáció, a szociális és állampolgári kompetenciák keretében írja elő. Az alaptanterv szerint a pozitív attitűd magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti érdeklődést és kíváncsiságot.

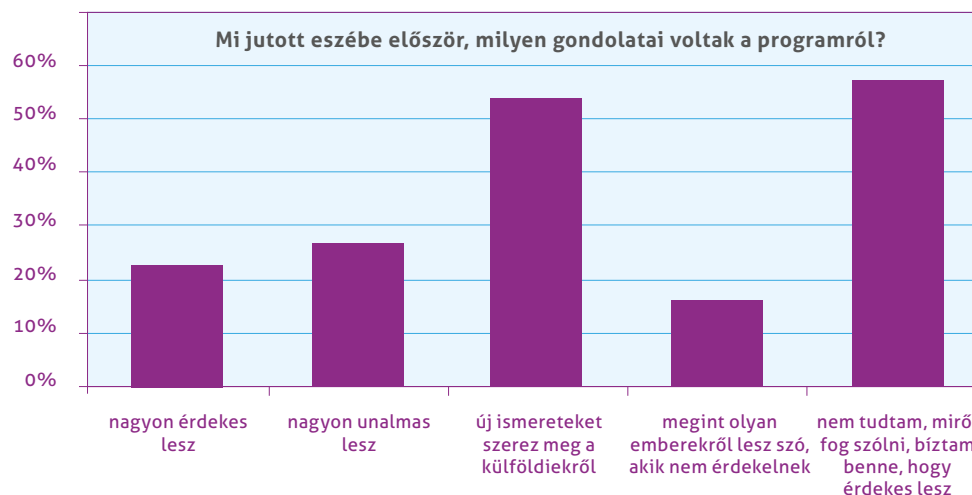
Bár az ilyen jellegű ismeretek elsajátításának követelménye a korábbi Nemzeti alaptantervben (243/2003. (XII. 17.) Korm. rend. a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról) is megjelent, a kidolgozott és eddigiekben is elérhető iskolai vagy iskolán kívüli interkulturális programok csak elvétve jelentek meg az iskolákban. A vizsgálat keretében megkérdezett gyerekek többsége arról számolt be, hogy általános iskolai tanulmányai során a ColourSchoolhoz hasonló programban nem vett részt. A megkérdezett diákok 14,4%-a válaszolta azt, hogy középiskolai tanulmányai során volt alkalma tolerancianövelő, érzékenyítő programot megismernie.

A diákok nagy része számára kötelező volt a program, 18% szerint tanáruk ajánlotta, míg 14% esetében az 50 órás önkéntes közösségi szolgálat idejébe számított bele a programban eltöltött idő. Ezekben az iskolákban, több önkéntes programban is lehetőség volt részt venni, több diák más programot választott a ColourSchool-program helyett.

„A 9. osztályosoknak már végezniük kell szociális munkát. Komplex dolog, nemcsak szociális munka van benne. Elég tágan értelmezhető, mit is jelent a kötelező önkéntes munka. Ez az első fázis. Nem csak a hátrányos helyzetűekkel való foglalkozást jelenti, hanem hogy tanuljon hátrányos helyzetű csoportokról, vagy olyan foglalkozásokon vegyen részt, ami érzékenyíti. Két osztály 90%-a vett részt ezen a programsorozaton. Van, aki nem tudta megoldani a délutáni elfoglaltságot, van, aki más programot választott.” (gimnáziumi tanár)

A diákok egyharmada érdekesnek ígérkező programra számított, egyharmada pedig azt várta, hogy új ismereteket szerez a külföldiekkel kapcsolatban, 12,5%-uk nagyon érdekes programra számított és 4,3% számított arra, hogy nagyon unalmas lesz. (1. ábra)

1. ábra – ColourSchool 2013

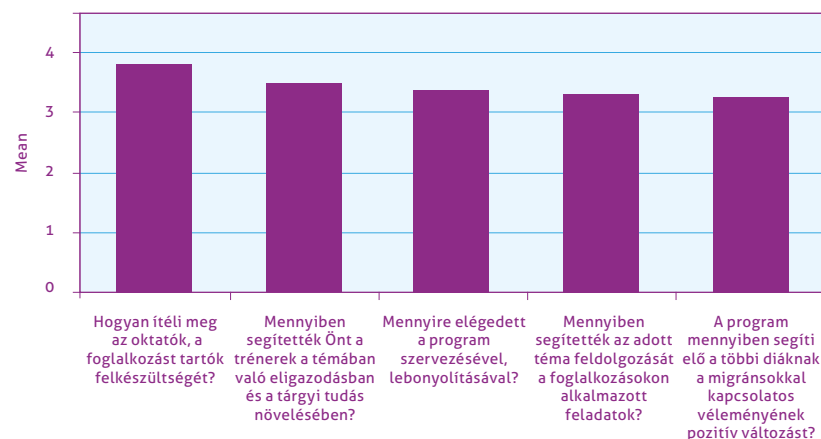
A középiskolások 1-től 5-ig tartó skálán értékelték, mennyire voltak elégedettek a trénerekkel, milyen volt a foglalkozást tartók felkészültsége, mennyiben segítettek a témában való eligazodást, milyenek voltak a foglalkozásokon alkalmazott feladatok, és általában a program milyen mértékben segítette elő a diákok migránsokkal kapcsolatos véleményének pozitív változását.

„Mindenki megnyílt, el tudtunk lazulni. Fontos volt, hogy partnerként kezeltek minket a trénernek.” – „Nagyon jók. Főleg a filmek. De volt olyan feladat, ami nem kapcsolódott a filmhez. Nem tetszett például, amikor szemétből kellett építkezni. Az ötlet jó, csak fura volt.”

Az értékelések megoszlása a skálán 3,8 és 3,2 között mozgott, igazán jelentős különbség az egyes elemeket tekintve nem volt jellemző. A 4,0 értékhez közelítően jobb teljesítményre értékelték a foglalkozást tartó tréner felkészültségét és a tőlük kapott segítségnyújtást a migráns csoportokkal kapcsolatos témákban történő eligazodásban, az azokban történő elmélyülésben. (2. ábra)

2. ábra – ColourSchool 2013

„Érdekes volt, sok új dolgot tudtam meg. Legyen több film!” – „Könnyedek voltak a trénerok. Jól szórakoztunk.” (két diák pozitív véleménye egy olyan osztályból, ahol a tanulók 90%-a hasznosnak és érdekesnek tartotta a programot)

A diákok kisebb mértékben, de szkeptikusak voltak azzal kapcsolatban, hogy a program mennyiben fejti ki hatását más diákok esetében, vagy másik középiskolában. A tanulók egyötöde szerint egyáltalán nem lehet elérni a programmal az attitűdök pozitív irányú változását, viszont a teljes mértékben vagy alapvetően elégedettek a válaszadók hatvan százalékát teszik ki. A programot a diákok közel 60%-a („teljes mértékben” és „nagyjából”-jellegű válaszok együtt) az előzetes várakozásaikhoz képest megfelelőnek ítélte, 26% elvárásainak helytel-közzel felelt meg, és csak a válaszadók 15%-a volt elégedetlen a programon történő részvételt követően. (3. ábra)

A konkrét foglalkozások értékelését illetően igazán nagy különbségeket csak elvétve lehet felfedezni, a kérdőívekre adott válaszok az interjúkkal egybehangzóan átlagos, kicsit tartózkodó véleményeket tükröznek. A drámapedagógiai eszközökre épülő komplex iskolai tréninget többségében pozitívan, az értékelésben a második helyre tették a diákok. A mozifilmek kissé megosztották a tanulókat az életkor tekintetében, a kooperatív módszerekre épülő, ún. „festős” vagy „köves” játékokkal együtt. Az idősebb tanulók kevésbé értékelték pozitívan ezeket a programokat a fiatalabbakhoz képest. A középiskolások fele 15-16 éves volt, a diákok nem elhanyagolható része saját évfolyamánál idősebb volt. (15 száza-

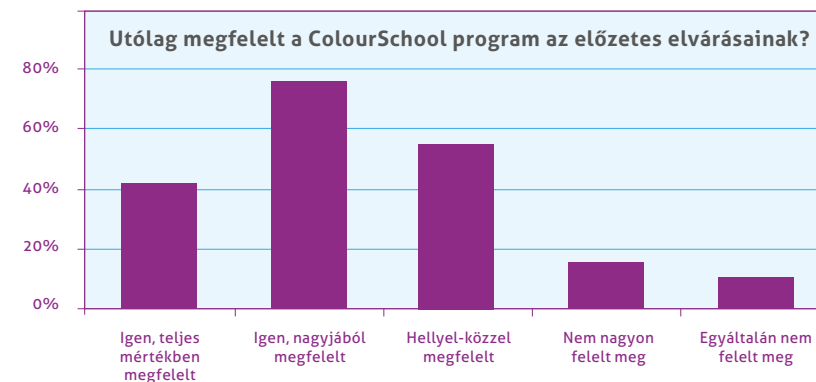
lékuk 1994-ben, illetve 1995-ben született.) A programban részt vett tanulók ötöde tizenhetedik, 8,2%-uk tizennyolcadik évét és 2,6%-uk tizenkilencedik évét töltötte be 2013-ban.

„Az én véleményem a programmal kapcsolatosan az, hogy a mi korosztályunk nem tartja izgalmasnak és érdekfeszítőnek a kifestős, rajzolós, építő „játékokat”. Én teljes mértékben elfogadom a bevándorlókat, de ha nem is fogadnám el őket, ez a program egyáltalán nem értem, hogy miért fogadtatná el velem őket. De hangsúlyozom, én elfogadom a bevándorlókat és semmilyen rossz véleményt nem tudok nyilvánítani róluk.” (10. osztályos tanuló)

A foglalkozások tevékenység szerinti értékelésének értelmezése kellő körültekintéssel lehetséges, mivel a foglalkozások a játékfilmekhez és ezáltal szorosan egymáshoz kötődtek. Volt, hogy a filmekkel kapcsolatban olyan kritikát is megfogalmaztak a tanulók, amelyet nem problémaként kell értékelni, pl. a filmek feliratozása. De előfordult, hogy olyan foglalkozások esetében is alacsonyabb értékeléseket adtak, melyek tekintetében – a résztvevő megfigyelés, illetve az interjúk alapján – nagyobb tetszési indexet prognosztizáltunk volna. Ezek közé tartozik többek között a video/média-foglalkozás vagy a bevándorlókomplexum építése. Így az alábbi értékelések csak igen óvatos becslésekre adnak lehetőséget.

„Vicces volt, hogy egy szemétkupacból ki kellett alakítani templomot, botanikus kertet és ezért komolytalannak éreztük. Sok értelme nem volt.” – „A rajzos feladathoz rövid volt az idő. Azt kellett lerajzolni, mit érezhet egy bevándorló. Sok mindent tudtunk összeszedni egy emberről.”

3. ábra – ColourSchool 2013

A foglalkozások közül a Magyarországon élő bevándorlókkal történő találkozást fogadták legnagyobb érdeklődéssel. A gyerekek több és hosszabb beszélgetéssel kapcsolatos igényüket fogalmazták meg, úgy érezték, hogy egy kézzel fogható és személyes találkozás vonzóbb, érdekesebb számukra, mint egy asszociációs feladatra épülő foglalkozás. A kritikák ebből a szempontból inkább két szélső póluson helyezkedtek el, a program erőltetettsége szerepelt az egyik oldalon, míg a program elvontsága a másikon. A középiskolások mintha a konkrét foglalkozásoktól várták volna, hogy „szervezzék” meg számukra azt az élményt, amit a migránsokkal kapcsolatos találkozás lehetősége adhat. A diákok külön feladatként választhatták, hogy további saját élményeket is szerezzék, például interjúkat készítsenek egy itt élő külföldivel. A gyerekek egy része, valószínűleg a kisebb ellenállás irányába elmozdulva, kevésbé volt motivált ennek a különfeladatnak az elvégzésére.

A foglalkozások menetrendjébe nehezen fért volna bele több idő vagy alkalom, az önálló feladatokkal együtt a teljes tanévet átölelte a program. A foglalkozásokat követő beszélgetések iránti igényüket is megfogalmazták a gyerekek és a tanárok. A diákok 58%-a válaszolta azt, hogy hasznosak voltak az osztályfőnöki óra keretében történő diskurzusok. A programalkotók előzetes elvárása ebben az értelemben bevált, az élményalapú foglalkozások megindították a diákokat és motiválták őket a témával való további foglalkozásra.

„Eddig különösebben nem foglalkoztam ezzel a dologgal, nem érdekelt. Most egy kicsit elgondolkoztattott, hányan laknak itt. Van, akiről nem tudjuk, hogy bevándorló, és itt lakik húsz éve.” (gimnáziumi tanuló)

A programot összességében egy nyolcfokú skálán is értékeltették a tanulókkal. Az 5-8 item értékeit együttesen tekintve 53% értékelte sikeresnek a programot. Mint korábban láttuk, az előzetes elvárásokhoz képest a teljes mértékben és nagyjából elégedett válaszadók együttes aránya a diákok körében magasabb, 60% volt. Alacsonynak értékelhetjük (12%) a programot teljes mértékben, illetve alapvetően sikertelennek minősítő értékelések arányát. (1-2 itemre adott válaszok együtt) A fentebbi ötfokú skálán (3. ábra) 15% volt elégedetlen utólag a programmal, a különbség nem tekinthető szignifikánsnak. Ha az 1-3 itemek értékeit együttesen nézzük, akkor a diákok 28,3 százaléka értékelte sikertelennek a programot.

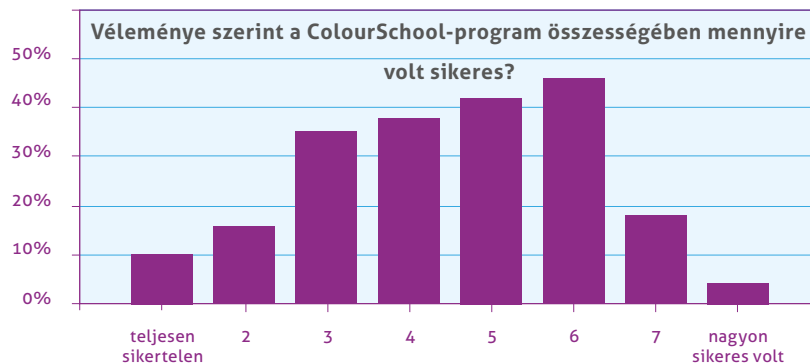

Mennyire voltak hasznosak a foglalkozások? (%)

Foglalkozások	Nagyon hasznos volt	Hasznos volt	Unalmas volt	Értelmetlen volt	Nem vett részt rajta
Iskolai tréning	12,4	53,9	18,7	9,3	5,7
Az osztály c. nagyjátékfilm	11,3	44,6	22,6	12,3	9,2
Filmet követő video/média-foglalkozás	5,7	52,3	17,6	15	9,3
Filmet követő „festős” foglalkozás	8,8	45,1	17,1	14,5	14,5
Találkozás, beszélgetés egy Magyarországon élő külföldivel	19,6	52,6	11,3	7,7	8,8
Kezeket fel, srácok! c. nagyjátékfilm	11,9	47,4	15,5	12,4	12,9
Filmet követő „köves” - idővonal, asszociációs foglalkozás	7,2	44,6	17,9	19	11,3
Bevándorló- komplexum építés	9,8	47,2	15,5	16,1	11,4
Az osztályfőnöki beszélgetések a program után	7,7	58,2	18	9,3	6,7

„Időpazarlás. Eddig semmi bajom nem volt a bevándorlókkal, de a ColourSchool miatt már van.” – „Ajánlanám másoknak, mert hasznos megtudni ilyeneket a körülöttünk élőkről. Máskor kicsit megszervezettebb lehetne és kreatívabbak a feladatok. Egyébként nem volt rossz.” – „Én nem bánnám, ha több külföldi élne Magyarországon.”
(diákok véleménye a kérdőív nyitott kérdései alapján)

4. ábra – ColourSchool 2013

A vizsgálat tapasztalatai alapján megfogalmazott javaslatok

Az elmélyültebb ismeretszerzés lehetőségeinek szélesítése

A diákok egyrészt megfogalmazták, hogy több tárgyszerű ismeretet is szívesen befogadtak volna a hazai, illetve az európai migrációs folyamatokról, másrészt a program végén is igen felületesek maradtak a Magyarországon élő migránsokkal kapcsolatos ismereteik, ritkán léptek ki a sztereotipikus gondolati sémákból.

Az érzékenyítő program nem a lexikális ismeretekre helyezte a hangsúlyt, és az előbbi megállapítás nem is azt jelenti, hogy mindez együtt járjon a drámapedagógiai fókuszú program jelentős módosításával. A diákok által is választható programelemek terén ugyanakkor a hazai bevándorlókkal kapcsolatos ismeretek bővítése talán a program kereteit sem feszíti túl, az eddig alkalmazott drámapedagógiai, kooperatív technikákra épülő módszerek mellett a program továbbra is érdekes és befogadható lehet.

A pedagógusok szerepének konkrétabb megfogalmazása

A tanárokat közvetlen célcsoportként aktívabban be lehetne vonni a programba, illetve egyértelmű keretek mellett, bizonyos programelemek esetében lehetséges csak a tanulók részvételével tartani a foglalkozást. A tanárok saját részvételüket fontosnak érezték, de nem volt egyértelmű, hogy az ő érzékenyítésük a programnak konkrét szándéka volt-e – ennek tisztázása a program egy jövőbeni feladata, fejlesztési iránya lehet.

Mennyi az annyi?

A budapesti belvárosi iskolák tanulóinak vagy a debreceni középiskolásoknak több lehetőségük van külföldiekkel találkozni, ami a gyakorlatban kimerülhet abban, hogy megkülönböztethető rasszjegyekkel rendelkező emberekkel találkoznak az utcán, kereskedelmi, szolgáltató helyeken. Budapesten kívül a legtöbb bevándorló Debrecenben, Nyíregyházán, Szegeden és Pécsen él, utóbbi két településről nem sikerült iskolákat megnyernie a programnak, mint ahogy a balassagyarmati középiskolák is elzárkóztak a részvételtől.

Míg a nem uniós tagországokból érkező bevándorlók az EU össznépességének közel 4%-át teszik ki, addig ez az arány Magyarországon nem éri el az 1%-ot. Közép-Magyarország, ahol a külföldiek jelentős hányada él, és Észak-Alföld számít még a letelepedés szempontjából vonzó területnek. A Magyarországon érvényes engedéllyel rendelkező, huzamosan itt tartózkodó külföldiek száma 2012. január 1-jén 211 700 fő volt, 2,3 százalékkal haladva meg az egy évvel korábbit. 2013. január 1-jén a KSH adatai szerint már csak 143 600 fő volt, a külföldi állampolgárok aránya az ország népességének az 1,4 százalékára csökkent.

Az EU régi tagországhoz viszonyítva mindig is alacsony volt Magyarországon a bevándorlók aránya, mégis itt a legnegatívabb a bevándorlás megítélése az Európai Unió 27 tagországa közül. Az idegenellenesség az idei év eleji mérések szerint enyhén mérséklődött, ugyanakkor a menedékkérők aránya ugyanebben az évben jelentősen emelkedett.

A bevándorlók többsége Európából, ezen belül Romániából, Ukrajnából, Szerbiából és Németországból érkezett. A külföldiek 42,6%-a Budapesten, 36,8%-a a fővároson kívüli városokban, 20,6%-a pedig községekben él. A bevándorlók korösszetétele fiatalabb a honos népességénél. Mindkét nem esetében a 20-39 éves korosztály létszáma a meghatározó, arányuk közel 49% volt a Magyarországon élő külföldiek körében. (Statisztikai tükrő, VII. évfolyam, 30. szám, KSH, 2013. április 25.)

Életkori, korcsoportok közötti különbségekre történő reagálás

A diákok közül a 10. évfolyamos vagy évfolyamtársaiknál idősebb tanulók fogalmazták meg nagyobb arányban elégedetlenségüket a foglalkozásokkal vagy a filmekkel kapcsolatban. A program továbbfejlesztése során javasolt lenne differenciáltabbá tenni a foglalkozásokat, a feladatokat, hiszen a tanulók közti életkori különbségek az azonos évfolyamokon belül sem ritkák.

Kimutatható a program – az eredeti céllal összhangban lévő, attitűdváltozás felé mutató – közvetlen érzékenyítő hatása

A kérdőíves adatfelvétel és az interjúk tapasztalatai alapján a programban részt vett 9. és 10. évfolyamos tanulók előítéleteinek mértéke megegyezik a korábbi kutatásokban feltártakkal. A középiskolásoknak a program végén mért, a külföldiekre, illetve a cigányokra és a zsidókra irányuló elfogadásának mértéke – az ún. társadalmi távolság – jobb eredményeket mutat, mint a program elején.

A programnak a közoktatási rendszer felé történő, általában vett artikulációját érdemes lenne szorgalmazni annak érdekében, hogy a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott elvek – mint az emberi jogok, a kulturális sokszínűség tiszteletben tartása, a befogadó társadalom törekvései – gyakorlatba történő átültetése minél hatékonyabb módon valósulhasson meg.

A ColourSchool-program innovatív megközelítése abban mutatkozik meg, hogy a potenciális befogadó közeg felől közelít a migránsok felé, nem pedig közvetlenül egy konkrét és akut, az adott iskolában felmerült problémára reagál. Az eddigi interkulturális programok az intézményekben már megjelent migráns gyerekekre, diákokra, illetve a migráció megjelenése nyomán kialakult helyzetekre próbáltak meg utólag reagálni, gyakran alacsony hatékonysággal. A problémaközpontú megközelítésnek természetesen adott helyzetekben van helye, a vizsgált program azonban az ismeretszerzést, a szemléletformálást helyezi középpontba, lehetővé téve ezáltal egy komplexebb, a társadalmi tudatosság erősítését szolgáló cél megvalósítását.

Program folytatásának indokltsága a társadalmi folyamatok tükrében

Az alábbiakban olyan folyamatokra szeretnénk felhívni a figyelmet, amelyek megerősítik a tolerancianövelő programok létjogosultságát:

Az idegenellenesség a Társi által 2013 elején mért kisebb javulás ellenére jelentősen nem változott. Az előítéletcsökkentő, tolerancianövelő iskolai és iskolán kívüli programok relevanciája továbbra is indokolt.

Indoklás: Az idegenellenesség mértékének alakulása a rendszerváltást követő két évtizedben röviden így foglalható össze: 1992 és 1995 között gyorsan növekedett (15%-ról 40%-ra), 1996 és 2001 között előbb ingadozott (19-43% között), majd 2002-től kezdve 2011-ig kisebb ingadozások mellett (24-33% között) meglehetősen stabil volt. A 2012. évi eredmény a mérlegelő gondolkodás eddig nem tapasztalt alacsony mértékét mutatja, ezzel párhuzamosan a nyílt idegenellenesség 2012-ben újra az 1995. évihez és a 2001. évihez hasonló magas értéket mutat. (Simonovits-Szalai, 2013¹¹)

Az oktatási programok megerősítése, jelenléte, a közoktatási intézmények megfelelő működése segítheti elő leghatékonyabban a bevándorlók integrációját.

Indoklás: A munka világában kevéssé, a gyerekeken keresztül sokkal könnyebben integrálódnak az EU-n kívülről érkező bevándorlók. Azokon a lakókönyveken, ahol a bevándorlók és a magyarok magánemberként szomszédi viszonyban, vagy az oktatási intézményeken keresztül kerülnek egymással kapcsolatba, sokkal nagyobb valószínűséggel alakulnak ki a kooperáció kezdetleges csírai, melyek valamilyen módon a kisgyermek interakcióihoz köthetők. (Concordia Discors című kutatás alapján, Társi¹²)

A magyarországi interkulturális oktatást a Migráns Integrációs Politikai Index III. (MIPEX) kedvezőtlen zéróként értékeli.

Indoklás: A hatóságok csak korlátozott és idejétmúlt információkat közölnek az oktatási programokról. Az iskoláktól nem várják el, hogy a társadalmi sokszínűségről beszéljenek, és hogy az újonnan érkezettek különleges szükségleteire reagáljanak. Mivel a 2006-ban bevezetett interkulturális pedagógiai program nem ír elő kötelező érvényű követelményeket, az iskolák megítélésére van bízva, hogy létrehozzák-e saját interkulturális pedagógiai programjukat. A 2006. évi kezdeményezés nem ismert széles körben és a végrehajtása sem megfelelő: az értékelések azt mutatják, hogy a szórványos, önkéntes és projektalapú kezdeményezések hatása és fenntarthatósága gyenge¹³.

11 Simonovits – Szalai: Idegenellenesség és diszkrimináció a mai Magyarországon. Magyar Tudomány, 2013.

12 Siki – Szalai: Concordia Discors. Understanding Conflict and Integration Outcomes of Inter-group Relations and Integration Policies in Selected Neighbourhoods of Five European Cities. 2012 – A 2012 őszén lezárult nemzetközi Concordia Discors c. kutatás alapján, amelyben Magyarországot a Társi Társadalomkutatási Intézet képviselte, és amely az integrációs folyamatok jellegét vizsgálta a Budapesten élő bevándorlók és a helyi lakosok közös életén keresztül.

13 Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága: A menedékkérő és menekült gyermekek és kamaszokhoz hozzájárulásának javítása az oktatáshoz Közép-Európában. 2011, in: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e9bf50615.html> és Magyarország, mint menedéket nyújtó ország, in: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain/opendocpdf.pdf?rel doc=y&doc id=4f9691622>

Bway Kft.

MIGRÁCIÓVAL FOGLALKOZÓ SZERVEZETEK

Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal – www.bevandorlas.hu
Külügyminisztérium – www.kormany.hu/hu/kulugyminiszterium
Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) – www.iom.hu
Magyar Helsinki Bizottság – www.helsinki.hu
Menedék Migránsokat Segítő Egyesület – www.menedek.hu
Artemisszió Alapítvány – www.artemisszio.hu

HASZNOS LINKEK

Colours Fesztivál – az Odeon bevándorlókról szóló kulturális fesztiválja
coloursfestival.hu
facebook.com/coloursfestival
youtube.com/coloursfestival

Idegenek a kertemben

– a Palantír Film Alapítvány migrációval foglalkozó dokumentumfilm-gyűjteménye
idegenekakertemben.hu

IMMIGROPOLY – online játék a vándorlásról
immigropoly.hu

Mi, ha nem magyar? – a Metaforum Film országos ismeretterjesztő médiakampánya a Magyarországon élő bevándorlókról
hungarikumfilm.hu

Önarckép - Bevándorló

– a Menedék Egyesület országos médiakampánya bevándorlókról
menedek.hu/onarckep/bevandorlo.html

Vasárnapi ebéd – Öt történet messziről jött budapestiekről, multikulturális szakácskönyvvel – a Menedék Egyesület projektje
menedek.hu/projektek/vasarnapi-ebed

Figyelj rá, adhat neked! – a Menedék Egyesület kampánya néhány egyszerű példával, mi mindennel gazdagíthatják kultúránkat a bevándorlók
menedek.hu/figyeljra/index.html

A migráns gyermekek oktatása – a Menedék Egyesület kézikönyve pedagógusoknak
<http://menedek.hu/sites/default/files/article-uploads/20090831konyvbelso.pdf>

Együtthaladó – Migráns gyermekek az iskolában – program a magyar közoktatásban tanuló migráns gyermekek magyar nyelvi akézségeinek fejlesztéséért
egyutthalado.uni-miskolc.hu

Tanuljunk róluk, hogy együtt tanulhassunk

– A Dél-Alföldi Regionális Társadalomtudományi Kutatói Egyesület tanulmánya a migráns gyerekek iskolai helyzetéről
tanuljunk.eu

Itthon Magyarországon – átfogó, naprakész, többnyelvű online információ a bevándorlók sikeres magyarországi és külföldi integrációjának segítése céljából
athomeinhungary.hu

Hegyek és tengerek között

– A Katapult Film 6 részes sorozata Magyarországon élő bevándorlókról
http://film.indavideo.hu/video/Hegyek_es_tengerek_kozott_-_Anna_Keleti_Palyaudvar
http://film.indavideo.hu/video/Hegyek_es_tengerek_kozott_-_Peyman_dalai
http://film.indavideo.hu/video/Hegyek_es_tengerek_kozott_-_Phuong_a_kicsilany
http://film.indavideo.hu/video/Hegyek_es_tengerek_kozott_-_Picasso_gyermeke
http://film.indavideo.hu/video/Hegyek_es_tengerek_kozott_-_Samira
http://film.indavideo.hu/video/Hegyek_es_tengerek_kozott_-_Tamara_BarnoffLoveLife

KAPCSOLAT

Odeon Video Kiadó- és Kölcshőző Kft.
Odeon Underground
1066 Budapest, Teréz körút 30.
odeon.hu
facebook.com/odeonunderground
info@odeon.hu

ColourSchool
colourschool.hu
facebook.com/colourschool
odeon@colourschool.hu

IMPRESSZUM

Szerkesztők: Barta Edit, Tóth Hajna
Fordító, lektor: Tóth Hajna
Korrektor: Barta Edit

Grafikai terv: Andorka Tímea
Nyomda: Keskeny Nyomda Kft.

Felelős kiadó: Odeon Video Kiadó-
és Kölcshőző Kft.

Fotók: A foglalkozások során készült fényképeket a projekt munkatársai készítették. A munkatársakról készült portréképek Bach Máté munkái.
Illusztrációk: A kiadványban látható rajzokat és festményeket a ColourSchool-diákok készítették a program foglalkozásai során.

odeon.hu, colourschool.hu, facebook.com/colourschool
EIA/2012/1.2.2.
Budapest, 2013.

Nagyon jól éreztem magam, mert sose gondoltam még bele abba, milyen lehet egy bevándorlónak. Most már tudom.

Sok új információval gazdagodtam.

A játékos feladatok tetszettek, és még csokit is kaptunk. :)

Nagyon jó volt!

Szerintem jó volt a foglalkozás, megváltoztatta a véleményem. Egyáltalán nem unatkoztunk.

Kicsit hosszú volt, de nem haltunk bele.

Jól éreztem magam. Várom a következő foglalkozást!

A rajzolás tetszett a legjobban.

Közelebbről megismertük a migránsokat: mit csinálnak és miért vannak itt Magyarországon.

Nagyon tetszett a foglalkozás. Igaz, sok újat nem tudtam meg, mert én ezeket a dolgokat átéltem, de nagyon örülök, hogy vannak emberek, akik ilyen kérdésekkel foglalkoznak.

Sok játékos feladat volt és megtanultam, hogy a bevándorlókat migránsoknak nevezzük.

Jól éreztük magunkat!

Azt hallottam, egész jó volt, sokat tanultak belőle a gyerekek.

Fotó: Bach Máté

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

A projekt az Európai Unió **Európai Integrációs Alapjának** támogatásával valósul meg.

